

SBÍRKA PRAMENŮ CÍRKEVNÍCH DĚJIN ČESKÝCH STOL. XVI.—XVIII.
ČÍSLO III.

JANA VODŇANSKÉHO TRAKTÁT O POČETÍ PŘEČISTÉM A NEPOSKVRNĚNÉM DŮSTOJNÉ P. MARIE.

(Z R. 1509.)

Z RUKOPISŮ C. K. UNIVERSITNÍ KNIHOVNY V PRAZE

VYDAL

DR. ANT. PODLAHA.

Cena 60 hal.

V PRAZE.
TISKEM KNÍŽ. ARCIB. KNIHTISKÁRNY — NÁKLADEM VLASTNÍM.
1908.

SBÍRKA PRAMENŮ CÍRKEVNÍCH DĚJIN ČESKÝCH STOL. XVI.—XVIII.
ČÍSLO III.

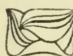
JANA VODŇANSKÉHO
TRAKTÁT O POČETÍ PŘEČISTÉM A NEPOSKVRNĚNÉM DŮSTOJNÉ P. MARIE.

(Z R. 1509.)

Z RUKOPISŮ C. K. UNIVERSITNÍ KNIHOVNY V PRAZE

VYDAL

DR. ANT. PODLAHA.

V PRAZE.
TISKEM KNÍŽ. ARCIB. KNIHTISKÁRNY — NÁKLADEM VLASTNÍM.
1908.

Imprimatur.

Ex archiep. Ordinariatu Pragae, 3. Junii 1908.

N. E. 7838.

Dr. Joannes Sedlák,
vicarius generalis

Úvod.

O životě a literární činnosti Jana Vodňanského podal pěkné pojednání *Josef Truhlář* v Časopise Českého Musea LVIII (1884) str. 524 a násl.[1]); zde jen stručně uvedu některá data.

Jan, zvaný »Vodňanský« dle rodiště svého, františkán přísné observance neboli »bosák«, narodil se kolem r. 1460. Život svůj strávil v klášteřích Jindřichohradeckém, Horažďovickém a Bechyňském. Horlivě slovem i pérem bojoval proti kališníkům a bratřím. R. 1508 vydal tiskem latinsko-český slovník »Lactifer«. Kdy zemřel, není známo.

Spis o neposkvrněném početí Panny Marie jest v české literatuře jediným ohlasem živého sporu vedeného v tehdejší době mezi theology, zvláště mezi františkány a dominikány.

Františkáni byli horlivými zastánci učení o neposkvrněném početí Panny Marie proti dominikánům. Spor o to vzplanul znovu ve druhé polovici století patnáctého. Papež Sixtus IV. (1471—1484), bývalý františkán-minorita, zastával se onoho učení, ač nevydal o něm rozhodnutí konečného. V konstituci vydané r. 1483 projevil zřejmě, ke kterému mínění osobně se kloní, ale zakázal kazatelům zavrhovati ty, kdož tvrdí, že P. Maria byla bez poskvrny hříchu prvotního počata, spolu však prohlásil výslovně, že Stolice apoštolská o učení tom rozhodnutí neučinila, takže na ten čas odpůrcům učení toho nelze činiti výtky kacířství[2]).

O sporné otázce bylo rokováno i polemisováno dále, a to slovem i tiskem. Tak bylo o ní disputováno na universitě Lipské, zvláště mezi professorem theologie dominikánem Jiřím Orterem z Frickenhausenu a professorem kanonického práva Janem z Breitenbachu. Obě strany vydaly tiskem několik polemických traktátů v letech 1489–90[3]).

---

[1]) V něm také opravil mylné směšování Jana Vodňanského s jinými osobami, zejména s bosákem Janem Hlivickým, kterážto chyba jest i v Jirečkově „Rukověti" I, 91—92.

[2]) Srovn. Ludwig Pastor, Geschichte der Päpste seit dem Ausgange des Mittelalters II, 615—616.

[3]) Srovn. Hurter, Nomenclator literarius IV, 1899, 834—835.

Spisek Vodňanského jest populární, sepsaný na způsob dialogu mezi »Janem« a »Henrychem«. Autor sepsal jej, aby splnil slib daný příznivci kláštera Horažďovického Jindřichu Švihovskému ze Švihova. Ve spisu samém sice jméno toto v plném znění se nevyskytuje, ale z toho, že jednou z rozmlouvajících osob jest »Henrych«, dále ze slov autorových: »A tuto se skonává všecko, což jsem přislíbil Vaší Milosti sepsati o početí milé Panny Marie, protož račte přijíti ten dárek od Vodňanského bratra Jana, Vašeho věrného kaplana«, jakož i z toho, že na konci jednoho z obou dochovavších se rukopisů jest »List milostivého léta« daný panu Jindřichovi ze Švamberka, vysvítá nade vší pochybnost, že spis určen byl pro řečeného pána.

Datum »Dokonáno na den svatého Řehoře leta božího 1509«, jež se čte na konci jednoho z obou dochovavších se rukopisů, možno považovati bezpečně za datum, kdy spisovatel práci svou dokončil.

Spisek »O neposkvrněném početí« zachoval se, jak již podotčeno, ve dvou rukopisech, jež chovají se nyní v c. k. veřejné a universitní knihovně Pražské. Oba pocházejí z jesuitské kolleje Krumlovské.

První z nich (*A*), označený sign. XVII. H. 5, jest malého formátu (14 × 10·5 *cm*) o 139 listech, úhledně psaný v pěkné kožené vazbě s vtlačenými ornamenty. Rukopis tento jest přepis pořízený brzy po roce 1509, a to pro nějakou paní, neboť v modlitbě o početí P. Marie vyskytují se koncovky ženské (»zaslúžila«, »žádala a prosila«). Na zadní stránce prázdného jinak listu před zadní deskou napsáno jest ženskou rukou (snad jeptišky nějaké) asi někdy v prvé polovici XVI. stol.: »Myla panno warpulko, profym waſ, zie bvdete myleho pana boha profyti za pannv dorotv ſykorowv, aby gy myle pan bohv raczil daty wyeczne odpoczinuty, a kdiz by wam nebelo tieffk . . .« (patrně nedopsáno). Na okraji první stránky nahoře napsáno rukou stol. XVII.: »Collegii Societatis Jesu Crumlovii«, níže pak na okrajích postranních: »Cathalogo inscriptus. P 6«. Rukopis tento měl v rukou Balbín (srovn. Boh. docta, vyd. Ungarovo III, 173), jenž na hořejší okraj první stránky připsal: »F. Joannis Wodnianensis ordinis s. Francisci«, na zadní straně předního přídeští pak napsal tento posudek: »Hic liber magno affectu in B. V. scriptus est, sed non minore odio in PP. Praedicatores, quos saepe, etsi tacito nomine, blasphemos etc. appellat, aitque eos partem cum Lucifero apud Inferos habituros, quae privata condemnatio iniqua nimis est. Item audacter affirmat, in semine generationis humanae ab Adamo

usque ad B. V. partem quandam seminis servatam a Deo, quae nec maledicto, nec peccato originis subjaceret, ex ea parte postea Mariae corpus generatum, quasi peccatum originis haereret in carne et non in anima etc. Item (post libri medium) asserit Faunos et Satyros et aquatica monstra esse homines et credere in Christum, refertque historiam, ut putat, de processione cum Cruce praelata ex aquis prodeuntium hominum«. Mimo to tu a tam na okrajích rukopisu přičinil poznámky, jež v přítomném vydání uvedeny jsou pod čárou s označením »*Bal.*« (Srvn. popis tohoto rukopisu v »Katalogu českých rukopisů c. k. veřejné a universitní knihovny Pražské« od Jos. Truhláře č. 334 na straně 126.)

Druhý rukopis (*B*), označený signaturou XVII. H. 18, má 71 listů formátu 16 × 10 *cm*. Jest psán čistě sice, ale ne tak pěkně, jako rukopis předcházející. Na hořejším a dolejším okraji napsáno jest rukou stol. XVII.: »Collegii S. J. Crumlovii Catalogo inscriptus«, a mimo to v rohu nahoře rukou Balbínovou: »F. Joannis Wodnianensis ordinis s. Francisci Horazdiegovicii in suburbio in monasterio Minorum ss. Angelorum«. Jos. Truhlář v ČČM. LVIII. str. 538 o tomto rukopisu praví: »Zdá se býti autograf«, ale mínění to opravuje ve svém katalogu č. 347 str. 131 v ten smysl, že to autograf není.

Rukopis *B* liší se od rukopisu *A* tím, že před náslovným *o* užívá důsledně přídešného *v*, dále užívá tvarů: »ſu« místo »gſu«, »rozom« m. »rozum«, »mnau« m. »mnu«, »matkau« m. »matku«, »miley« m. »milee«, »tey« m. »tee«. Několik málo slov, jež nedopatřením písařovým jsou v *A* porušena, v *B* jest podáno správně.

Za základ přítomného vydání vzat rukopis *A* a důležitější odchylky rukopisu *B* podány v poznámkách; jen ona nesprávná slova opravena v textu dle *B* a příslušné chybné znění rukopisu *A* položeno do poznámky.

»*List milostivého léta*« na konci rukopisu *B* jest psán touže rukou jako traktát; jest to překlad latinského originálu, pořízený patrně také Janem Vodňanským. Listem tím vzhledem k almužně udělené na chrám sv. Petra v Římě uděluje se Jindřichu ze Švamberka právo voliti si zpovědníka, jakož i některé milosti vzhledem k reservátům. Zdá se, že Jan Vodňanský byl prostředníkem při získání tohoto listu.

Traktát »O neposkvrněném početí« dobře jest posouzen ve zmíněné svrchu poznámce Balbínově. Jeví se v něm vroucí

úcta k Panně Marii, zároveň však zaráží neurvalý způsob polemiky s odpůrci, mělkost a planost přemnohých důvodů, jakož i naivnost, s níž autor uvádí s plným přesvědčením různé bájky a smyšlenky. Nicméně má tento traktát svoji důležitost nejen jako zajímavý dokument kulturní, nýbrž i jako nejstarší český spis o neposkvrněném početí Panny Marie.

[1a] *Poczina[1] ſe traktat o[2] poczeti przecziſtem a nepoſſkwrnienem duoſtoyne panny Marie matky bozie, kralowny nebeſke[3].*

Mnozij lidee gſu[4], geſſto przes czely rok wſſim obyczegem hledij cztiti[5] a welebiti nayduoſtonieyſſij pannu, rodiczku pana geziſſe, boha naſſeho, prze[1b]ſſlawnu pannu Marigi, ale to ge diwno do tiech lidij, ze kdyz przigde hod a den gegieho przecziſteho nepoſſkwrnieneho a ſwateho poczetie, toho czaſu netoliko do lauze a do blata, ale[6] do ruku diabelſkych radi by gi wſtrczili, haniegicze, tupicze a maziecze a prawiecze, ze by za niekteru chwili w moczy diabel[2a]ſke byla, ſuczy w hrziechu, a ten prziebytek od wiecznoſti bohu przipraweny ze by byl dan za chwili k przebywanij diablu; odſtup to od[7] krzeſtianuow wiernych, aby mieli takowu wiecz o tee przeſwate pannie ſmyſſleti. O yak gſu omamenij ti lidee! O kterak gſu w ſwym[8] vmyſlu zwrtanij, o kterak gſu oſlepenij[9], ze nemohu toho [2b] znamenati, ze to wſſeczko wychwalowanie gich po tak welikem vhanienie a zmazanie tee przeſwate panny geſt gij to tak wzaczno, iako by gij cziſtu krmi prziprawiecze layna do nij nametali a tak gij podawali. A protoz aby ty gich hanliwe a neduowodne rzeczi wiernym a naboznym lidem neſſkodili[10] a gich nenakazili[11], [3a] vmienil ſem k zadoſti waſſij miloſti a k waſſemu nabozenſtwie ſepsati nieczo[12] ſproſtnie a wſſak duowodnie o[13] przecziſtem poczetie[14] mile panny Marie, abyſſte znali, czeho ſe warowati a czeho ſe przidrzeti mate, neb zagiſte z tohoto ſepſanij budete moczy poznati, ze ti wſſetecznij a zblaznienij lidee (acz niekterzij z nich plni [3b] gſu[15] vmienie, geſſto ge nadyma[16]) mluwij a czinij proti obywateluom nebeſkym, zemſkym y pekelnym[17], toho giz ſlyſſte duowod; a naypoſlez proti pannie marigi mluwij.

Kterak takowij mluwij a czinij proti otczy nebeſkemu.

Rzekl ſem, ze ti lidee, kterzij prawij, ze by[18] mila panna Maria poczela [4a] ſe w hrziechu przirozenym, czinij a mluwij proti nebeſkym obywateluom, a nayprw proti otczy nebeſkemu, gemuz ſe mocz przipiſuge, a abyſſte lepe mohli porozumieti[19], tiemito otazkami mohu toho doliczititi:

[1] *B*: Poczíena. — [2] *B*: wo. — [3] *B* om.: „kralowny nebeſke". — [4] *B*: ſu. — [5] *B*: cztieti. — [6] *B* ad.: take. — [7] *B* ad.: ſrdczy. — [8] *B*: ſwem. — [9] *B*: woſlepenij. — [10] *B*: neſſkodily. — [11] *B*: nenakazyly. — [12] *B*: nietczo. — [13] *B*: wo. — [14] *B*: počžetij. — [15] *B*: ſu. — [16] *B*: nadayma. — [17] *B*: pekelnim. — [18] *B* ad.: mila. — [19] *B*: porozomieti.

Henrych. Kterym ge zpuoſobem[1] mily buoh ſtworzil wſſeczko ſtworzenie?

Jan. Gednim ſlowem, kdy geſt[2] rzekl: »Bud« a hned [4ᵇ] wſſeczko ge bylo.

Henrych. Wſſak y czlowiek ge ſtworzenie bozij; takeli[3] ge tiem zpuoſobem ſtworzen, iakoz ſy przedpowiediel?

Jan. Netak ge vczinien yako gine ſtworzenie, ale mnoho vſſlechtilegij a duoſtoyniegij.

Henrych. Kterym ſpuoſobem?

Jan. Kdyz ge miel czlowieka vczinitì, nerzekl ge toho ſlowa »bud«, ale iako by ſe [5ª] radil otecz Syn y duch ſwaty, rzekl geſt: vczinme czlowieka k obrazu a k podobenſtwie naſſemu, a tak prziſtupiw vczinil geho z czerwene zemie na poli damaſkym.

Henrych. Procz ge to vczinil, ze ge tiem ſpuoſobem[4] czlowieka neuczinil, yako gine ſtworzenie, a procz ge geho[5] po wſſem ginym ſtworzenie vczinil?

[5ᵇ] *Jan.* Proto, aby wſſemu ſtworzenie oznameno bylo, ze ma czlowieku iako panu poddano byti, duokudz[6] by on bohu poddan byl.

Henrych. A procz ge to rzekl mily buoh »vczinme czlowieka k obrazu a ku podobenſtwie naſſemu«?

Jan. Proto, ze vmienil tu kraſu, ozdobu a oſobnoſt[7] ſwemu Synu[8] niekdy przi geho wtielenij [6ª] dati, neb by byl mily buoh czlowieka nikoli neuczinil w takowe ſpuoſobie a w takowem krztaltu, by te zpuoſoby a okraſy geho mily ſyn na ſebe wzieti nemiel.

Henrych. Poniewadz ge ten vmyſl miel otecz nebeſky, ze by ſyna ſweho miel mezi lidi wyſlati, znalli ge, ze by czlowiek miel w hrziech vpadnuti?

Jan. Y owſſem [6ᵇ] ze ge znal, neb piſſe[9] ſwaty Pawel k zidom[10], ze oczima geho nicz nenie ſkryteho, a protoz ge geho vmienil poſlati iako lekarze, aby ranieneho czlowieka zhogil.

Henrych. Tehdy ge hned w tu chwili vmienil vczinitì tomu ſynu ſwemu prziebytek, w kterym by przebywal?

Jan. Hned ge vmienil to podle rzeczi w przieſlowiech [7ª] Sſalamunowych: »Pan«, totizto otecz nebeſky, »wladl mnu[11] od poczatku czeſt ſwych«, totizto prwe nez ge czo gineho ſtworzil, mne ge vmienil vczinitì netoliko k przebywanie, ale take, aby mym tielem ſe przikryl a w niem ſpaſenie lidſke puoſobil[12].

Henrych. Bylli ge ten vmyſl otcze nebeſkeho, aby ten prziebytek tak kraſny a [7ᵇ] tak ozdobeny vczinil, aby tak kraſneho a ozdobeneho ſwiet nikdaz nemiel?

Jan. Toho muozete rozumem[13] doſtihnuti[14], ze poniewadz on gest, ſkrze kterehozto gſu[15] wſſeczky wieczy vczinieny, a ktery

---

[1] *B*: zpuſobem. — [2] *B*: ge. — [3] *B*: takyli. — [4] *B*: tim zpuſobem. — [5] *B*: gei. — [6] *B*: dokud. — [7] *B*: woſobnoſt. — [8] *B*: ſynu. — [9] *B*: pieſſe. — [10] *B*: ziduom. — [11] *B*: mnau. — [12] *B*: puſobil. *B* ad.: To mluwij mila panna marya. — [13] *B*: rozomem. — [14] *B*: doſtiehnuti. — [15] *B*: ſu.

od wiecznoſti nayczi ſtczij mijeſto[1] zwolil ſobie k przebywanie podle ſtworzenych wieczij, prawim, y bylo ge ſluſſne a przihodne, [8ª] aby takowy otecz takowemu Synu[2] vczinil prziebytek podle czlowieczenſtwie, geſſtoby cziſtczieho a kraſſieho nebylo na ſwietie od poczatku az do ſkonanie.

Henrych. Doſti ge powiedieno o wuoli bozij, ze ge to vmienil a chtiel vcziniti; giz powiezte mi o[3] moczy toho, ktery ge vmienil to vcziniti, mohli ge to dokonati podle ſweho [8ᵇ] vmyſlu?

Jan. Od poczatku wſſeho ſtworzenie nikdaz nicz ge nemohlo odeprzieti geho wuoli, ale podle rzeczi ſwateho Dawida wſſeczko, czoz ge chtiel, to ge vczinil na nebi y na zemi y we wſſech propastech, a my w naſſij wierze krzeſtianſke wyznawame geho otcze wſſemohuczieho. A protoz, ponie[9ª]wadz ge wſſemohuczy a mohl ge vcziniti z zemie czlowieka ziweho, newinneho a beze wſſie poſſkwrny hrziechu, teez druheho czlowieka mohl ge wyweſti bez ſemene z tehoz czlowieka cziſteho, bez hrziechu newinneho, totizto Ewu z Adama a vmienil byl z panny wyweſti Syna[4] ſweho bez gegij [9ᵇ] poſſkwrny, aby ona pannu[5] a matku[6] byla, newiem, procz by toho nemohl vcziniti[7], aby gednu cziſtu, nepoſſkwrnienu a beze wſſeho hrziechu ode dwu manzeluow pannu wywedl.

Henrych. Mnozij mniegij, ze kdyzby to mily buoh vczinil, ze by proti przirozenie vczinil.

Jan. Proti przirozenie vcziniti geſt [10ª] nieczo[8] od ziwota odweſti, totizto zbraniti, aby obziweno nebylo. Neb ta ge powaha przirozenie, aby wzdy nieczo[9] k ziwotu prziwedlo, ale mily otecz nebeſky netoliko ge nezabranil, aby k ziwotu nedoſſlo, ale take vczinil, aby k takowemu ziwotu przi ſſlo, ze by ſe tomu przirozenie podiwilo. A protoz kdyz ge zachowal tu ſwatu pannu [10ᵇ] od hrziechu, od poruſſenie[10] toho, ktere ge przirozenie lidſkemu przilnulo, netoliko ge proti przirozenie nevczinil, ale pocztil ge przirozenie.

Henrych. Prawij, ze geſt przirozena wiecz czlowieku w tom hrziechu ſe poczieti.

Jan. Nenie przirozena, ale z poruſſenie hrziechu poſſla, protoz neſlowe przirozenie, ale [11ª] poruſſenie. Neb ten, genz ge przirozenie cziſte vczinil, tee poſſkwrny a poruſſenie ge przi niem neuczinil[11]. A protoz czeho ge on neuczinil, to ſnadnie muoze zaſtawiti, przi komz raczij, a to ge moczij ſwu przi teto ſwate pannie vczinil, ze ge zaſtawil to z przirozenie a poruſſenie, aby gij nedoſſlo przi gegim poczeti. Neb ponie[11ᵇ]wadz ge vmienil ſkrze tielo z nij wzate czlowieku vmrtwenemu ziwot prziweſti, nebylo ge ſluſſne, aby przi niem bylo yake zprznienie neb poruſſenie hrziechu, a tak z tiech ze wſſech otazek[12] muozete poznati, ze ge otecz nebeſky, prwe nez ge czo ſtworzil, vmienil

---

[1] *B*: mieſto. — [2] *B*: ſynu. — [3] *B*: wo. — [4] *B*: ſyna. — [5] *B*: pannau. — [6] *B*: matkau. — [7] *B*: procz by nemohl toho vcziniti. — [8] *B*: nietczo. — [9] *B*: nietczo. — [10] *B*: od hrziechu a poruſſene[e]. — [11] Orig. „neuczil“; rubrikator opravil v „neuczinil“. — [12] *B*: wotazek.

a chtiel ſyna ſweho na ſwiet poſlati, a w tom [12a] hned vmienil gemu prziebytek tak cziſty, tak kraſny a tak ozdobny beze wſſie ohyzdy przi ſtrogiti, ze ge od poczatku ſwieta nebylo a az do ſkonanie nebude takoweho. A poniewadz ge vmienil a chtiel to vcziniti, protoz gſa[1] wſſemohuczy y vczinil ge podle ſwe wuole, ze ge ten diw okazal przi poczeti milee [12b] Panny Marie, ze ge gij nedoſſlo dychanij draka pekelneho, totizto hrziech, w niemzto ſe poczinagij wſſiczkni ginij dieti, a kterzij koliwiek lidee proti tomu mluwij, ti netoliko mluwij proti otczy nebeſkemu, ale take ruhagi se gemu, a to takto: neb diegili, ze ge otecz nebeſky nechtiel, aby ſe ta bez hrziechu [13a] poczela, ktera ge miela w ſobie ſyna geho noſiti, muſſegij rzeczy, ze ge powolil k hrziechu, a w tom ge hrzeſſil[2] a tak ginij mieli gſu[3] cziſtczij[4] prziebytek podle tiela, nez geho ſyn, yako Ewa, kdy wzata byla z Adama. Pakli diegij, ze chtiel ten prziebytek cziſty[5] vcziniti, tehdy muſſegij rzeczy, ze ge toho nemohl [13b] doweſti. Pakli diegij, ze ge chtiel a mohl vcziniti, tehdy muſſegij rzeczy, ze ge byl diabel moczniejſſij nez buoh, ze czo ge buoh podle ſwe wuole k przebywanie ſwemu Synu[6] cziſteho vczinil, nemohl ge diablu zabraniti, aby toho nezmazal, ale ze gſu[7] to rzeczy ruhawe[8], nerozomne a blazniwe[9], protoz muſſegi [14a] ſnami wyznati, ze iakoz ge otecz nebeſky vmienil, chtiel a mohl, tak ge vczinil, ze ge milu pannu Marigi beze wſſelike poſſkwrny przi gegim poczeti zachowal a ten ſwoy[10] vmyſl hned ge oznamil, kdyz ge mluwil k diablu w oſobie[11] hada: »Onat potrze hlawu twu,« toho ge nemluvil o mnohych zenſkeho [14b] pohlawij, neb gſu[12] wſſeczky ſe w hrzieſſich poczinali a rodili[13], ani o[14] Ewe, ktera ge giz byla diablu powolila a netoliko hlawie, ale take y wſſemu tielu hadowemu v ſebe odpoczinutie dala, ale o ſamee milee pannie Marigi mluwil ge to otecz nebeſky, neb ona ſama tu hlawu diablowu potrzela ge, kdyz ſe [15a] geſt miloſti[15] bozſku[16] bez toho hrziechu poczela, w kterem ſe ginij wſſiczkni dieti poczinagi. A protoz, ktoz koliwiek prawij, ze by ſe mila panna Maria poczela w hrziechu, ti dawagi klamy otczy nebeſkemu, kteryzto mluwij, ze ona, totizto ſama gedina mila panna Maria, potrze hlawu twu, a protoz o nizadne ginee [15b] nemuoze rzeczeno byti, nez o mile pannie Marigi: »Wſſeczka piekna gſy[17], przietelkynie ma, a poſſkwrna nenie w tobie«.

Kterak takowij mluwij a czinij proti ſynu boziemu.

Jan prawij po druhe[18]: Prawim druhe, ze ti, kterzij prawij, ze by byla mila panna maria w hrziechu poczata, mluwij [16a] a czinij proti ſynu boziemu, gemuz ſe mudroſt przipiſuje.

Henrych. Czo ge mudroſt, genz ſe gemu przipiſuge?

---

[1] *B*: ſa. — [2] Bal. in marg.: „Argumentum hoc nimis multum probat". — [3] *B*: ſu. — [4] *B*: cziſczij. — [5] *B*: cziſtay. — [6] *B*: ſynu. — [7] *B*: ſu. — [8] *B*: rzeczi ruhawy. — [9] *B*: blaznowe. — [10] *B*: ſwuog. — [11] *B*: wuſobie. — [12] *B*: ſu. — [13] *B*: poczienaly a rodily. — [14] *B*: wo. — [15] *B*: miloſtij. — [16] *B*: bozſkau. — [17] *B*: ſy. — [18] *B* om: „prawij po druhe".

Jan. Geſt vmienie a rzemeſlo bozij, wſſeczky rozumy[1], duowtipy, rozomnoſti a duomyſly ziweho ſtworzenie w ſobie zawierage, a ten ge mily ſyn bozij, o niemz dij ſwaty Pawel k Koloczen.[2]: [16[b]] »W niem gſu[3] wſſiczkni pokladowe mudroſti a vmienie bozieho ſkrytij.«

Henrych. Poniewadz ge on vmienie a rzemeſlo bozie, tehdy ge on wſſeczko wymyſlil a puosobil, czo ge bylo, geſt a czoz bude?

Jan. Y owſſem, neb cztenij ſwate prawij, ze ſkrze nieho gſu wſſeczky wieczy, a netoliko proſtie gſu wymyſſleny [17[a]] a puosobeny, ale take tak gſu wymyſſleny a puoſobeny, ze nicz vſſlechtileyſſieho, pieknieiſſieho, kraſſieho a ozdobneiſſieho nemuoz byti wymyſſleno a puoſobeno ſkrze nizadneho rzemeſlnika. O tom prawij mudroſt bozie we cztenie: »Wiernie prawim wam, ze Sſalomun we wſſij ozdobie ſwe nenij [17[b]] tak okraſſeny[4], iako kwietek geden na poli«.

Henrych. Tehdy take on wymyſſlel[5] o[6] prziebytku ſwym, totizto o mile[7] pannie marigi, iaky by miel byti w zpuoſobie a v okraſe?[8]

Jan. Ano, tak geſt. Neb on mluwij w przieſlowich Sſalomunowych: »S nim ſem byl«, totizto s otczem nebeſkym, »wſſeczky [18[a]] wieczy puoſobie«.

Henrych. Poniewadz ge wymyſlil a zpuoſobil tak kraſne a rozliczne wieczy w prziebytku lidu hrzieſſneho a necziſteho, tehdy ge w ſwym prziebytku mnoho wieczij ozdobu a okraſu wymyſlil a zpuoſobil?

Jan. Tak weliku ozdobu a okraſu[9] wymyſlil, ze ſe tomu [18[b]] wſſeczko ſtworzenie diwij.

Henrych. Kterak mam tomu rozumieti[10], ze by ſe ſtworzenie diwilo?

Jan. Tak, ze kdyz ge czlowiek zhrzeſſil, geſſto ge pan wſſeho ſtworzenie byl vſtanowen, wſſeczko ſtworzenie bylo ge zamuczeno a ſwu ozdobu ſwe ochotnoſti poztratilo a toliko pro tu ſwatu [19[a]] Pannu, ktera miela ſyna bozieho prziebytkem byti, zachowano ge przi ſwe przirozene niektere ozdobie, nebo ona miela ſama w te cziſtotie a newinnoſti na tom ſwietie z ſemene lidſkeho a wſſak s przitomnoſti miloſti bozſke ſplozena byti, a tak kdyz ta ſwata panna tak ſe poczela a narodila, [19[b]] ze zadne poſſkwrny hrziechu na ſobie nemiela, az do dneſſka wſſiczkni ſe tomu diwij a gedine lecz ſrdczem tomu vwierzij; nizadnym toho wtipem ani rozumem[11] czlowiek nedoſahne.

Henrych. Muozeli czim k tomu wierzenie czlowiek prziweden byti?

Jan. Muoze, kdyz zpomene na mi[20[a]]nule wieczy, ktere mily buoh zpuoſobil a vczinil w newinnoſti, a to o[12] rozomnych mluwim. Neb andiely geſt w newinnoſti vczinil, acz niekterzij od tee newinnoſti gſu vpadli. Take Adama z neproklete a ne-

---

[1] *B*: rozomy. — [2] *B*: Koloceņſkym. — [3] *B*: ſu. — [4] *B*: okraſſleny. — [5] *B*: wymayſſlel. — [6] *B*: wo. — [7] *B*: wo miley. — [8] *B*: wokraſe. — [9] *B*: wozdobu a wokraſu. — [10] *B*: rozomieti. — [11] *B*: rozomem. — [12] *B*: wo.

winne zemie cziſteho a newinneho panicze vczinil, z nieho pak cziſtu a newinnu pannu Ewu [20b] vczinil a potom ſam raczil ſe cziſty[1] panicz z cziſte panny ſe naroditi, a to panicztwij, prawim pode duſſe, totizto bez toho hrziechu, ktery z prohrzeſſenie prwnich rodiczuow przilnul k lidſkemu przirozenie. Poniewadz ſwu mudroſtij geſt toho trogieho[2] dowedl, procz by cztwrteho nemohl do[21a]weſti, totizto, aby cziſta a nepoſſkwrniena panna tiem hrziechem ode dwu pocztiwych manzeluow[3] poczela ſe a z necziſteho ſemene lidſkeho aby cziſtu wywedl? Mluwij ſwaty Job, ze on to ſam muoze[4] vcziniti[5] mudroſti.

Henrych. A zdaliz toho neznagij ti, kterzij ſie tomu protiwij?

Jan. [21b] Znagij zagiſte, ale gich zloſt neuſtupna neda gim k tomu powolenie prziſtupiti.

Henrych. Czo pak tiem mienij, ze tak neustupnie wyznawagij, ze by tiem hrziechem byla naprzniena?

Jan. Mienij tiem ſwu mudroſt, anobrz chytroſt oznamiti a okazati, wymyſſlegicze o[6] tom rozliczne po[22a]hadky, ale czim wiecze mniegij, ze by ſwu mudroſt okazali[7], tiem wiecze ſe gich omamenie[8] a blaznowſtwie okazuje[9].

Henrych. Powiezte mi to lepe k rozumu, kterak to muoze byti.

Jan. Takto rozumieyte[10], neb kdyz wyznawagij, ze by prwe wnij diabel ſkrze hrziech przebywal, a ze by prwe [22b] zmazana byla a potom teprw oczíſſtiena[11] a z diabelſke moczy byla vyſwobozena, tuto rzecz w tom zawieragi, ze by mudroſt bozſka nemohla ſe dowtipiti wſſim ſwym duomyſlem, kterak by zbranila ſwemu neprzieteli, aby neprziſſel do gegieho prziebytku a hrziechem geho nezprznil, a tak [23a] iako by rzekli, ze ſe geſt zblaznila mudroſt bozſka a prawda bozie ze by ſkrziwdila. Neb geſt rzekl mily pan geziſs ſkrze ſwateho Pawla w druhe Epiſſtole k koryntuom: »ktere ge towarziſtwo ſwietla ſtemnoſtmi, a neb yake ſpogenie kryſta z diablem,« yako by rzekl: nizadneho.

Henrych. Ta rzecz geſt [23b] Swateho Pawla a ne pana kryſta.

Jan. Slyſſte, czo dij ſwaty Pawel w tez Epiſſtole: »Zdali zkuſiti chczete moczy toho, genz we mnie mluwij kriſtus?« — widite, ze ge rzecz pana kryſta. A protoz znamenayte, yake ge ſrownanie takowych s panem kriſtem. On dij: nizadneho ſpogenie nenie kryſta s diablem, [24a] oni pak zaſe prawij, ze w temz prziebytku diabel ge przebywal s panem kryſtem, ano geſſtie huorze prawij, ze by w tym prziebytku prwe diabel przebywal, nez pan Kryſtus, a tak iako by rzekli, ze prawda bozij ge ſkrziwdila. O kterak welike gich zmamenie! O kterak welike blaznowſtwie! O zajiſte we[24b]lika neſſlechetnoſt prawiti, mluviti, kazati a k tomu y gine nawozowati, ze by ſe mudroſt bozij ztekla a zblaznila, a prawda bozij ze by krziwdila, a mily Syn

---

[1] *B*: cziſtey. — [2] *B*: truogieho. — [3] *B*: manzelow. — [4] *B*: ze on ſam to muoze. — [5] *B* ad: ſwu. — [6] *B*: wo. — [7] *B*: wokazali. — [8] *B*: womamee. — [9] *B*: wokazuge. — [10] *B*: rozomieite. — [11] *B*: wočžiſſtiena.

bozij ze by diablu mijeſto dal w ſwym[1] prziebytku. Ale ze gſu takowe rzeczi nemudre, blazniwe y ruhawe, protoz muſſegij ſnami ſrdczem wie[25a]rziti a vſty wyznawati, ze mudroſt otcze nebeſkeho, mily pan geziſs, yakoz ge vmiel wymyſliti a zpuoſobiti, aby prwnij rodiczowe byli vczinieni bez hrziechu a w newinnoſti, znage, ze magij potom zhrzeſſiti, tak zagiſte ge vmiel y ſobie ſamemu wymyſliti a zpuoſobiti cziſtu a nepoſſkwrnienu[2] ſchranu, milu[3] [25b] Pannu Marigi, kterazto nikda nemiela zprzniena byti ani naymenſſim hrziechem[4], a tuz ſwu[5] mudroſti neprziwolil ani dopuſtil, aby geho neprzietel diabel netoliko aby wnij ſkrze hrziech neprzebywal, ale take nedopuſtil gemu ani prziſtupiti k nij, ani dechnuti na ni. A protoz o[6] ni mluwij w pieſniczkach Sſalo[26a]munowych rzka: »iakozto lilium mezy trniem, tak przietelkynie ma mezy dczerami«, totizto lidſkymi. Giz tuto znamenayte, procz gi nazywa przietelkyni, ze gedine proto, ze ona[7] ſama w geho neprziezen ſkrze hrziech nikda neupadla. A procz gi przirownawa liliowemu kwietu mezy trnim? ze gedine proto, ze [26b] ona ſama mezi wſſim zenſkym pohlawim iako lilium mezy trnim geſt[8] kwetla, zadneho bodlaku, zadneho trnu, totizto hrziechu nemagicz, nez wzdy byla gednoſtaynie tomu kwietu podobna, mila, piekna, kraſna, biela, wonna, a czim wiecze byla od trnij, totizto od hrzieſſnych lidij bodena, tiem wiecze ona [27a] wzdy woniela. O pohrziechu giztie tiechto czaſuow mnoho wyroſtlo trnij welmi bodlaweho, geſſto to przedrahe lilium nemiloſtiwie bode, neb bodu[9] gi zidee, bodu[9] pohane, bodu[9] kaczierzi, bodu[9] pikharti, bodu[9] take y wſſetecznij ti krzeſtiane, kterzij toliko znamenagi, czo przirozenie czinij, a nechtij ſe na to ohlednuti[10], czo muoze [27b] bozſka miloſt vcziniti. A protoz k tiem muoze rzeczy mily pan geziſs: »Mohlali ge hrziechem zmazana byti ma matka, kdyz ſem gi vczinil, mohl ſem y ia tymz[11] hrziechem zmazan byti, kdyz ſem ſe z nij narodil. Ale poniewadz to nebylo ſluſſne ani mozne, aby mily pan geziſs zmazan byl hrziechem, kdyz ſe ge z nij [28a] narodil, tez y to nebylo ſluſſne ani mozne pro bozſku ochranu a obranu[12], aby mila panna Maria w hrziechu ſe poczala. O mudroſti bozſka, mily pane Jeziſſi, budiz tobie wieczna chwala, ze ſy raczil twu milu matku bez poſſkwrny przi gegim poczeti zachowati, neb ſy raczil przikazati wſſem, aby cztili otcze [28b] a matku, a to gſy[13] ſam raczil ſkutecznie okazati[14] a w tom twu milu matku cztiti, aby ona ſama mezy lidmi iako lilium mezy trnim kwetla a ſwietila ſe a woniela wſſij newinnoſti a okraſu[15] przi ſwem poczetie[16] y we wſſem ſwym ziwotie a na wieky.

Kterak proti duchu ſwatemu mluwij a czinij.

Jan. [29a] Trzetij prawim, ze takowij, kterzij prawij, ze by mila panna maria w hrziechu poczela ſe, mluwij a czinij proti duchu ſwatemu, gemuzto ſe dobrotiwoſt przipiſuge.

---

[1] *B*: ſwem. — [2] *B*: cziſtau a nepoſſkwrnienau. — [3] *B*: milau. — [4] *B*: hrziſſkem. — [5] *B*: tauz ſwau. — [6] *B*: wo. — [7] *B*: wona. — [8] *B*: ge. — [9] *B*: bodau. — [10] *B*: wohlednuti. — [11] *B*: temz. — [12] *B*: wobranu. — [13] *B*: ſy. — [14] *B*: wokazati. — [15] *B*: wokraſau. — [16] *B* ad: y.

Henrych. Wo iake ſe to dobrotiwoſti prawij?

Jan. Wo tee[1], geſſto ge prwnij prawe a bozſke dobree, tak wyborne a milee [29[b]] a zadoſtiwe, ze wſſeczko ſtworzenie bez geho chuti a dobroty za nicz by neſtalo.

Henrych. Poniewadz przi wſſem ſtworzenie ta dobrotiwoſt ſwu chut okazuje, tehdy mnoho wiecze ge okazala przi matcze ſyna bozieho?

Jan. Tak ge hoynie a ſſtiedrze wſſeczku chut a dobrotu przi nij raczil oka[30[a]]zati[2], ze wſſeczko ſtworzenie tomu nemuoz porozumieti[3], neb czoz ſe[4] koliwiek przi nij dalo, podle rzeczi ſwateho Jeronyma, wſſeczko ge bylo cziſtota, ſwatoſt a miloſt.

Henrych. Kterak to muoz[5] poznano byti, ze by gi tak raczil obdarziti a ſwu dobrotu przi nij okazati?

Jan. Z rzeczij geho.

Henrych. Komu ge duch [30[b]] Swaty o to[6] mluwil?

Jan. K lidem mluwil ſkrze vſta proroczka.

Henrych. Mamli tomu wierziti, ze by mluwil ſkrze proroky?

Jan. K tomu nas napomina ſwaty Petr w ſwe druhe kanonicze rzka, ze z wuole lidſke nepochazelo ge proroczſtwij, ale duchem ſwatym gſucze nadchnuti mluwili gſu[7] ſwietij bozij lidee.

[31[a]] *Henrych.* Czoz ge tehdy niekteremu ſwatemu oznamil o newinnoſti tee ſwate panny?

Jan. Oznamil i v widienij y rzeczij w podobenſtwie.

Henrych. Kterak ge okazal v widenie a komu?

Jan. Swatemu Ezechielowi okazal chram bozij a wrata neb branu chramowu zawrzenu, y rzekl k niemu: »Brana [31[b]] tato bude zawrziena a neotewrzet ſe a czlowiek nepuogde ſkrze ni, neb pan buoh wſſel geſt[8] ſkrze ni a budet zawrziena kniezeti«.

Henrych. Czo znamena ſkrze tu branu zawrzenu?

Jan. Znamena milu[9] pannu marigi, ze ſe ge nikda neotewrzela nizadnemu hrziechu.

Henrych. Nemohu tomu prawie wyro[32[a]]zumieti, kterak ge zawrzena byla.

Jan. Tak mily duch ſwaty mluwy[10], ze mila panna Maria geſt brana kniezete nebeſkeho, totizto mileho pana geziſſe, o[11] niemz ſwaty Jan w tagemniczy mluwij, ze on ge knieze kraluow zemie. A ta brana, totizto mila panna Maria, zawrziena byla, totizto przi ſwem poczeti [32[b]] tomu hrziechu, ktery ge przilnul lidſkemu przirozenie a neotewrzet ſe, totizto nizadnemu hrziechu. A czlowiek, totizto neprzietel bozij, diabel, o niemz we cztenie pan geziſs prawij, ze wſel[12] kukol mezy pſſeniczy geho, nepuogde ſkrze ni, totizto ze gij nezmaze nizadnym hrziechem, neb pan buoh yzrahelſky s[33[a]]ſſel[13] ſkrze ni, totizto ze ge obraniowal[14], aby diabel ani dechnuti[15] na ni nemohl. A zawierage tu wſſeczku rzecz dij takto: »A budet zawrziena kniezeti«, totizto bude zachowana w newinnoſti beze wſſie poſſkwrny, bez wſſelikeho hrziechu

---

[1] *B*: tey. — [2] *B*: wokazati. — [3] *B*: porozomieti. — [4] *B*: czoz ſe ge. — [5] *B*: muoze. — [6] *B*: wo tom. — [7] *B*: ſu. — [8] *B*: ge. — [9] *B*: milau. — [10] *B*: mluwij. [11] *B*: wo — [12] *B*: wſyl. — [13] *B*: ſſiel. — [14] *B*: wobraniowal. — [15] *B*: dechnauti.

y przi poczeti y przi narozenie y we wſſem ziwotie, ſamemu kniezeti, totizto milemu [33b] panu Jeziſſowi, aby on ſam w nij przebywal, a tak aby miel na nebi otcze ſobie rowneho, wieczneho, wſſemohuczieho, bez poczatku y bez koncze, a na zemi aby miel matku ſobie podobnu, cziſtu, newinnu, nepoſſkwrnienu[1], panicz pannu, o niz take ſkrze Yzaiaſſe mluwij: »Ay panna«, totizto na duſſi y na tiele, »poczne a porodij [34a] Syna« a rownie k temuz ſe cheylee, iako przedpowiediena rzecz.

Henrych. Sliſſel ſem rad ten wyklad rzeczi ducha ſwateho; giz pak wylozte mi to, kterak ſe tomu protiwij ti, kterzij prawij, ze by byla poczata w hrziechu.

Jan. Takto rozumieyte, ze duch ſwaty prawij, ze gſuczy zawrzena[2] nikda ſe neotewrze[3] [34b]. A oni[4] zaſe proti tomu prawij, ze ſe otewrzela[5], totizto hrziechu. Duch ſwaty prawij, ze czlowiek neprzietel, totizto diabel, nepuogde ſkrze ni, a to proto, ze ge pan buoh ſkrze ni ſſel gi obranuge. A oni prawij, ze by gij buoh neobranil, nez ze ge ſkrze ni diabel proſſel. Duch ſwaty prawij, ze ſamemu knie[35a]zeti, totizto milemu panu geziſſowi zawrzena a zachowana a w newinnoſti a bez[6] wſſelikeho hrziechu, oni pak prawij, ze by y diabel w nij za niekteru chwili przebywal, a prwe diabel, nezli pan geziſs. Duch ſwaty prawij, ze cziſta panna na duſſi gſucz y na tiele, miela poczieti a poroditi ſyna; oni zaſe proti tomu pra[35b]wij, ze by s diablem sczizolozila[7] a potom teprw s panem geziſſem ſe ſpogila, neb duſſe czyzolozij, kdyz w hrziechu lezij; widite, kterak ſe zpinagi[8] proti duchu ſwatemu.

Henrych. Snad ani to[9] zrzenij nemagij, ze by ſe w tom duchu ſwatemu protiwili.

Jan. Znagi to dobrze, ale paycha gich nadyma[10] ge, ze chtie ſwe [36a] zhuoru wyweſti a z krziwdy prawdu vcziniti, protoz y duchu ſwatemu krziwdu dawagij. O kterak by gim lepe bylo[11], aby ſnami wierzili a wyznawali, ze ta ſwata panna z dobroty ducha ſwateho poczela ſe ge bez hrziechu a w newinnoſti, a w te[12] ge moczij bozſku zachowana byla a ſameho mileho boha w ſobie[13] ge [36b] zawrzela a z toho ſweho nepoſſkwrnieneho tiela lekarzſtwie ge duſſem naſſim wydala. A protoz mieli by gij z toho wdiecznoſt okazati[14] a ne zlym za gegie dobrodienij odplaczowati.

Kterak takowij mluwij a czinij proti andielom ſwatym.

Jan. Cztwrte prawim, ze ti, kterzij prawij, ze by mila panna ma[37a]ria w hrziechu ſe poczela, mluwij a czinij proti ſwatym andieluom, geſſto gſu poſlowe a ſluzebniczy bozij.

Henrych. Poniewadz andielee gſu bozij ſluzebniczy a poſlowe, takeli gſu czo poznali o[15] newinnoſti tee ſwate panny, ze by ſe miela bez hrziechu poczieti?

[1] *B*: podobnau, cziſtau, newinnau, nepoſſkwrnienau. — [2] *B*: zawrziena. — [3] *B*: newotewrze. — [4] *B*: woni. — [5] *B*: wotewrzela. — [6] *B*: beze. — [7] Orig. „sczizolozila“. — [8] *B*: zpienagi. — [9] *B*: Snad oni na to — [10] *B*: nadayma. — [11] *B*: O kterak by lepe gim bylo. — [12] *B*: ty. — [13] *B*: ſebe. — [14] *B*: wokazati. — [15] *B*: wo.

Jan. Bylo gim oznameno przi gich poſluhowanie.

[37[b]] *Henrych.* W tomli poſluhowanie, kdyz poſelſtwie czinili o poczetij gegim, czili prwe?

Jan. Andielee netoliko poſelſtwie diegij na ſwiet k lidem, ale take ſami mezy ſebu, iakoz mame z proroctwij ſwateho Zachariaſſe[1], a protoz ge podobne, ze ge gim mily buoh prwe to zgewil, nez przi zwieſtowanie k yachymowi[2].

[38[a]] *Henrych.* A procz by gim to miel prwe zgewiti?

Jan. Zda mi ſe[3] naiprw proto, aby ge vtieſſil tiem, ze by vmienil vpady gich naprawiti ſkrze tu ſwatu pannu a tak gim ſkrze to vczinil kratochwil, jako druhdy pan weliky vczinij ſwym dworzanom[4]. A druhe proto, aby gim oznamil ſwu neſmiernu laſku, kteru k czlo[38[b]]wieku miel, ze ge geho owſſem neraczil zahubiti. A trzetie proto, aby poznali mocz geho, kteru okazal[5] nad przirozenim lidſkym pro przieſſtij tee ſwate panny na ſwiet.

Henrych. Yaka ge to mocz byla tak divna, lidem neznama, toliko andielom zgewena?

Jan. Byla ge tak neznamenita a diwna, ze teprw ſe nynij [39[a]] oznamuge[6] a geſt k podiwenie wſſemu ſwietu, ani zadny gij neporozumij[7], lecz vwierzij.

Henrych. Neſlychal ſem o nie, a protoz zadam ſliſſeti, neb mie ſrdcze k tee nowinie tahne.

Jan. Kdyz Adam bozie przikazanie przeſtupil, hned ge ſebe y wſſeczko ſwe pokolenie newinnoſti zbawil, ale mily [39[b]] buoh z ſwe neſmierne dobroty ze ge nechtiel geho owſſem zatratiti, iakoz naprzed powiedieno, vmienil gemu wykupitele Syna ſweho poſlati, aby ſe z panny, o kterez mluwieme, narodil, ale ze ge nebylo ſluſſne, aby ten hrziech, za ktery[8] miel doſti vcziniti, na tiele ſwym miel, ktere tielo mielo z tee [40[a]] panny wzato byti, ale ze ta panna y ſnami ſe wſſemi tehdaz byla ge w bedrach Adamowych, protoz mily buoh zwlaſſtni a wſſemu ſwietu neznamu[9] tu ſwu mocz raczil ge okazati[10], ze czaſtku newinnoſti pozuoſtawil w Adamowi a tu czaſtku tuz[11] moczij poſielal z rodu do rodu a z pokolenie do pokolenie[12], kdez on [40[b]] raczil az do toho czaſu, w kterem ge chtiel, aby z tee czaſtky ta ſwata panna ſe poczela, w newinnoſti a bez hrziechu, a w tom[13] ge mluwil yzaiaſs rzka: »By nam«, totizto wſſem lidem, »hoſpodin ſemene nepozuoſtawil«, z kterehoz[14] by ſe ta ſwata panna poczela, a z toho ſynu ſwemu a boziemu vdielila, »byli bychom iako [41[a]] Sodoma«, neb bychom wſſiczkni do horuczieho pekla ſtupili iako ſodomarzi, a to ge wſſeczko oznamil ſwatym andielom[15] k gich vtieſſenie.

Henrych. Czoz tehdy przibylo gim z toho radoſti?

Jan. Przibylo przipadne radoſti, neb gſu ſe welicze z toho radowali, ze by ta panna miela ſe poczieti, z ktere by miel [41[b]]

---

[1] *B*: Zacharze. — [2] *B*: Yoachymowi. — [3] *B* ad: ze. — [4] *B*: dworzanuom. — [5] *B*: wokazal. — [6] *B*: ze teprw nynij ſe oznamuge. — [7] *B*: neporozomij. — [8] *B*: kteray. — [9] *B*: neznamau — [10] *B*: wokazati. — [11] *B*: tauz. — [12] Bal. in marg.: „Sententia nimis audax; aliter hodie boni theologi conceptionem immaculatam ostendunt, sine tali figmento". — [13] *B*: wo tom. — [14] *B*: kterehe. — [15] *B*: andieluom.

pogieti naprawcze gich vpadu, o s yaku zadofti gfu toho oczekawali, kto muoz to wyprawiti?

Henrych. Tehdy gfu fe prwe andielee w nebi radowali z gegieho poczeti, nez lidee na zemi?

Jan. Y owffem, neb kdyz czas prziffel, ze giz mily buoh chtiel, aby fe poczela ta fwata panna, podle rzeczi fwateho Jero-[42a]nyma, rozkazal andielu gednomu, aby fe fwietly[1] a iafny[2] okazal yoachymowi na znamenie radofti z toho poczeti a aby gemu zwieftowal, ze Anna, manzelka geho, neplodna ode dwadczeti let, ze giz poczne a zplodi pannu, rodiczku fpafitele a wykupitele wffeho fwieta. Teez y fwate Annie okazaw fe [42b] andiel zwieftowal gi tuz[3] rzeczij a przedpowiediel gim wffeczken gegie ziwot. A z toho mate, ze fe ta fwata panna z wuole lidfke nepoczela ani narodila, ale z rozkazanie bozieho, aby bylo oznameno, ze ona fama wyniata gelt[4] z obcze lidfke a ze gfu fe prwe w nebi radowali z gegieho poczetij nez na zemi, a tak [43a] na ten den, kdyz fe ge poczela, y na nebi y na zemi radoft byla. O[5] tom fwaty Anzhelmus takto mluwij: Panna, takoweho fyna rodiczka nayduoltoynieiffij, kdyz fe poczela w brziffe matky fwe podle prawa przirozeneho, bez pochyby mudroft bozfka, ktera od koncze az do koncze dosaha a wffeczky wieczy naplnuge a zprawuge, [43b] radoltij nieyaku nowu[6] nebe y zemi naplnila a wffeczky, kterzij w nich gfu, newymluwnym plefanim obwefelila pro fwe naprawenie, ktere gfu taynym bozfkym wdechnutim, ze fkrze tu pannu ma gim przigieti, poznali.

Henrych. Takeli gfu andielee kde zgewnu[7] rzeczij oznamili newinnoft tee panny?

Jan. Oznamili, [44a] kdyz gfu gegij poczetij zwieftowali, ale potom Gabriel archandiel o[8] mnoho fwietlegij a yadrniegij to wylozil, kdyz gij pozdrawil a rzka: »Zdrawa, milofti plna, hofpodin ftebu, ty pozehnana mezy zenami«.

Henrych. Wylozte mi to k tomu vmyflu, ze by nikda w hrziech neupadla.

Jan. Kdyz dij »Zdrawa,« tu prawij, ze nikdaz [44b] nenie hrziechem yata ani raniena, aby iako ginij ftonala. A kdyz dij »milofti plna,« tu prawij, ze ona fama od milofti bozfke nikda neupadla, ale ona fama gi wffemu lidfkemu pokolenie zachowala. A kdyz dij »hospodin ftebu«, tu poklada przicz:nu, procz ge nemohla raniena byti, ani milolti ztratiti. A kdyz [45a] dij »pozehnana ty mezy zenami,« tu prawij, ze ona[9] nikda nefluffela pod obeczne prawo ginych zen, ale z nieho byla wyniata, aby nikda nebyla zlorzeczena, ale aby ona wffem ginym pozehnanie prziwedla. A protoz z toho porozumieite[10], neczinili a nemluwili ti proti andielom fwatym, kterziz[11] prawij, ze by byla mila [45b] Panna Maria w hrziechu poczata. Andielee prawij, ze wzdy byla zdrawa; oni zafe prawij, ze by byla hrziechem yata

---

[1] *B*: fwietlay. — [2] *B*: yafnay. — [3] *B*: tauz. — [4] *B*: ge. — [5] *B*: Wo. — [6] *B*: nieyakaw nowau. — [7] *B*: zgewnau. — [8] *B*: wo. — [9] *B*: wona. — [10] *B*: porozomieite. — [11] *B*: kterzij.

y raniena, kdy ge ſe poczela. Andielee prawij, ze ge wzdy byla miloſti plna; oni zase prawij, ze by nizadne bozie miloſti nemiela, kdyz se ge poczela. Angelee[1] prawij, ze wzdy pan buoh ſnij byl a gi obra[46ᵃ]niowal od wſſelikeho hrziechu y od[2] rany diabelſke, a oni proti tomu prawij, ze by ſnij nebyl ani gij branil. Andiele prawij, ze by pozehnana byla mezi zenami; oni zaſe prawij, ze by tez prokleta byla iako ginee zeny. A tak ti neſmyſlnij a blazniowij lidee dawagi klamy ſwatym angelom[3] a poſmiech czinij z trogicze [46ᵇ] swate a z tee ſwe ſwate panny. O czo by ſobie o[4] mnoho lepe vczinili, aby ſ nami ſrdczem wierzili a vſty wyznawali, ze ta ſwata panna nikda diablu poddana nebyla, nikda bozie miloſti neztratila, nikda kletby[5] a zlorzeczenij nezaſluzila, ale beze wſſie poſſkwrny cziſta zuoſtala a nam wſſem pozehnanie przíwedla.

[47ᵃ] *Kterak takowij mluvij a czinij proti wſſem ſwatym.*

Jan prawij[6]: Pate prawim, ze ti lidee, kterzij prawij, ze by mila panna Maria w hrziechu ſe poczela, mluwij a czinij proti wſſem bozim ſwatym, czo gich w nebeſke radoſti przebywa.

Henrych. Czoz tehdy wſſiczkni ſwietij gſu ſe w tom [47ᵇ] ſmyſlu ſrownali, gſucze geſſtie na tomto ſwietie, ze by byla poczata bez hrziechu?

Jan. Ne wſſiczkni gſu ſe w tom ſrownali, neb kolik hlaw, tolik ge ſmyſluow. A tak mluwili gſu a pſali niekterzi o[7] tom z domnienie podle biehu przirozeneho, ale w tom neuwazli gſu neuſtupnie, nez hotowi byli vſtupiti, yakz by ginak [48ᵃ] Czierkwi[8] ſwate bylo zgeweno; protoz gim to neſſkodilo.

Henrych. Poniewadz gſu toho prwe na tomto ſwietie neznali, znagili jiz, przebywagicze s milym bohem?

Jan. W prawdie giz znagi wſſeczko a lepe giz nez mý zde, neb oni giz prawie wiedij, kterak ta czaſtka newinnoſti ſſla od Adama z pokolenie az do pokolenie[9], az ge [48ᵇ] doſſla otcze a matky mile panny marie, a kterak ge ſe znij poczela, neb mluwij ſwaty Jan we czteni: a budut wſſiczkni vcziti ſe od boha, a protoz nauczil ge giz, aby i to znali.

Henrych. Poniewadz y o[10] tom cziſtem poczetij tee ſwate panny wiedij, czo by vczinili, kdyz by[11] ſe w hromadu ſebrali?

Jan. Kdyby [49ᵃ] ſe gich optala mila panna Maria, czo drzij o[12] gegim poczetie, kazdy z nich rzekl by s ſwatym dawidem: »Ay ia w neprawoſtech poczal ſem ſe a w hrzieſſiech poczela mie matie ma«. A to prawo ne pro tebe, o ſwata panno, ale pro wſſeczky gine vſtaweno geſt, a to ge kral Aſuerus k ſwate Heſterze mluwil v figurze [49ᵇ] Panny Marie, neb ona[13] ſama z toho prawa ge wyniata.

[1] *B*: Andielee. — [2] *B*: wod. — [3] *B*: andieluom. — [4] *B*: wo. — [5] *B*: kledby. — [6] *B* om: „prawij". — [7] *B*: wo. — [8] *B*: czerkwi. — [9] Bal. in marg.: „Improbabile". — [10] *B*: wo. — [11] *B*: kdy by. — [12] *B*: wo. — [13] *B*: wona.

Henrych. Kto ge gi wynial z toho prawa?

Jan. Ten, kto ge to prawo vſtawil, totizto Czieſarz[1] nebeſky, neb to znate, ze ktoz[2] muoze vſtawiti prawo, ten ge muoze zruſſiti neb promieniti neb zaſtawiti, duokud mu ſe libij, aneb od toho prawa wynieti, [50a] kohoz mu ſe zda. Ale nizadny ze wſſeho lidſkeho pokolenie nebyl toho hoden, nez ta ſama, ktera miela Syna bozieho w ſobie noſyti, totizto mila panna Maria. Protoz ona[3] ſama z toho prawa ge wyniata, ze w neprawoſtech nenie poczata a w hrzieſſich nepoczela gij matie gegie. A protoz znamenayte [50b] z tiech ze wſſech rzeczij, ze poniewadz takowij protiwi ſe milemu bohu, protiwij ſe y wſſem ſwatym, neb wuole bozie a wuole ſwatych geſt gedna wuole, a to buoh chcze, to wſſiczkni ſwietij chtie, a ktoz ſe bohu protiwij, y geho ſwatym ſie protiwij. O kterak gſu neſſtiaſtnij[4] ti lidee, kterzi ſmiegij w nebe sahati, [51a] Boha y wſſeczky ſwate hniewati, o kterak mohu[5] nadiegi k nebeſkym u adoſtem mieti, poniewadz nizadneho obywatele nebeſkeho nechtie cztiti? Neb bez pochyby, geſtli ze ſe od toho neodwrati a pokanie doſtateczneho neuczini, od nebeſkych obywateluow budu[6] wywrzeni a do pekelnij propaſti wſtrczeni[7].

[51b] *Druhy rozdiel tohoto tractatu, kterak ti lidee, kterzij prawij, ze by Panna Maria poczela ſe w hrziechu, mluwij a czini proti obywatelom[8] zemie. A naiprw proti namieſtku boziemu papezi.*

Jan. Nayprw prawim, ze kterzi koliwiek lidee prawij, ze by mila panna [52a] Maria byla w hrziechu poczata, ti mluwij a czinij proti namieſtku boziemu, totizto proti papezi. Neb kazdy z nich na den poczetij mile panny marie wſſeczku ſluzbu bozie czinij o poczetie gegim, a to gſu wſſem ginym ſwym poddaczym rozkazali cziniti.

Henrych. Czim gſu k tomu byli hnuti, aby ten ſwatek o[9] poczetij[10] [52b] gegim zaſwietili?

Jan. Znamenitymi a welikymi diwy, ktere ta ſwata panna okazowala mezi krzieſtiany y przi nich.

Henrych. Czoz tehdy take przi niekterym papezi przihodilo ſe nieczo diwneho?

Jan. Przihodilo, a nechage nynie, czo ge mila panna ſwata przi ginych czinila, powiem, czo ſe ge przihodilo Sixtowi[11] papezi [53a] Cztwrtemu, neb ho by[12] naramnie tiezcze zymnicze napadla[13] a lomczowala. Tehdy on iakz modlitbu wdole[14] pſanu przed obrazem panny marie w ſlunczy odrziekal, hned byl zdraw. A protoz kazdemu, ktoz tu modlitbu odrzieka przed obrazem mile panny marie w ſlunczy, dal odpuſtkuow gedenadczt[15] [53b] tisiczuow let.

---

[1] *B*: czeſarz. — [2] *B*: kdoz. — [3] *B*: wona. — [4] *B*: neſczaſtni. — [5] *B*: mohau. — [6] *B*: budau. — [7] Bal. in marg.: „Acerba sunt haec et nimia". — [8] *B*: obywateluom. — [9] *B*: wo. — [10] Orig.: „peczetij". — [11] *B*: ſyxtowi. — [12] *B*: byla. — [13] *B*: nadpadla. — [14] *B*: dole. — [15] *B*: gedenaczt.

Modlitba geſt tato: »Zdrawa, nayſwietieyſſij Maria, matko bozie, kralowno nebeſka, brano rayſka, panij ſwieta, ty ſy panna zwlaſſtni cziſta, ty poczata bez hrziechu poczela ſy geziſſe bez poſſkwrny. Ty gſy porodila ſtworzitele a wykupitele ſwieta: o[1] tom ia nepochybugi. Pros za mie pa[54a]na Jeziſſe, ſyna tweho, a zbaw mie ode wſſe[2] zleho Amen.« — Toho potomek geho a namieſtek Innocencius potwrdil. Potom Alexander Cztwrty, namijeſtek geho, take toho potwrdil a w ſwe potrzebie, mage vtocziſſtie k ſwate Annie, k temuz rozumu modlitbu dolepſanu vczinil a dal od nije[3] odpuſt[54b]kuow[4] deſet tiſiczuow let ſmrtedlnych hrziechuow a dwadczeti tiſiczuow wſſednich, ktoz[5] przed obrazem Swate Anny po trzikrat gi odrzieka naboznie. *Modlitba geſt tato:* »Zdrawa Maria, miloſti plna, pan buoh ſ tebu, twa miloſt racz byti ſe mnu, pozehnana ty mezy zenami a pozehnana bud ſwata matka [55a] twa Anna, z kterezto bez hrziechu a beze wſſie poſſkwrny poſſla gſy, panno Maria. Ale z tebe narodil ſe geſt geziſs kryſtus. Syn boha ziweho amen.« A tiech wieczij wſſech nynieyſſij papez potwrdil.

Henrych. Czoz tehdy ten naywyſſij krzeſtianſky prelat miewa zgewenie o[6] takowych wieczech? Neb zda mi ſe, ze, by [55b] gim nebylo zgeweno, aby takowe modlitby vczinili k ſwatym pro prziklad ſproſtnych lidij, neuczinili by toho.

Jan. Prawy duomyſl toho mate, neb nad gine mily buoh gim zgewuge, poniewadz ne ſami pro ſebe gſu w tom vrzadu, nez wiecze pro gine[7]. Toho podobenſtwie mame na Aronowi, kniezy prwnim [56a] ſtareho zakona, ktery, acz[8] geſt miel angela bozieho yako ginij lidee od ſweho narozenie, awſſak buoh ſkrze Moyzieſſe gemu zgewowal, czo ma przi zprawie lidu cziniti. Teez y nynie zprawcze lidu ma dwa andiely, geden geho zprawuge a druhy, czo ma przi poddanych cziniti, zwieſtuge. A protoz k ſwe chwale [56b] a ke czti ſwe matky zgewil gim y o[9] tom przecziſtem poczeti matky bozie, aby znali, ze ge cziſta a nepoſſkwrniena byla na tiele y na duſſi.

Henrych. Ale czo ſe tiem mienij, ze by byla cziſta na tiele y na duſſi?

Jan. To ſe mienie, ze mnozij ſobie woſſkliwij, aby o tieleſnem gegim poczeti hody czinili, prawiecze, ze by bylo necziſte. [57a] Ale o[10] tom welmi pobluzugij, neb ge mily buoh to tieleſne poczetij[11] cziſte vczinil ſkrze tu czaſtku newinnoſti od Adama wedenu, yakoz naprzed powiedieno geſt: a to proto mielo to cziſte byti, neb mily pan geziſs nicz ge nemiel wzieti z duſſe milee[12] panny marie, nez toliko z tiela, a proto to tieleſne poczetie mielo cziſte [57b] byti. A protoz mame cztiti y toho gegieho tiela ſwateho poczetie, z ktereho nam wſſeczko dobre poſſlo, a z toho porozumieite[13], ze poniewadz naywyſſij zprawcze wſſeho ſwieta, gemuzto na mijeſtie pana Kryſta wſſiczkni magij poddani a poſluſſni byti, poczetij mile panny Marie cztij, ſlawij a welebij,

[1] *B*: wo. — [2] *B*: wſſeo. — [3] *B*: nij. — [4] *B*: odpustkow. — [5] *B*: kdoz. — [6] *B*: wo. — [7] *B*: giny. — [8] *B*: ge. — [9] *B*: wo. — [10] *B*: w. — [11] Orig. „pocz[illegible]ij“. — [12] *B*: mily. — [13] *B*: porozomieite.

wſſiczkni magij geho [58a] w tom naſledowati a czoz on[1] cztij, cztiti. O kterak ſu ti nemudrzij lidee, kterzij proti tomu powſtawagij a tomu ſe protiwij! O zagiſte zblaznieni lidee, neb chtie, aby nohy a ginij vdowe hlawu zprawowali a ne hlawa ge. O wprawdie omamenij[2], neb mniegij[3], ze nemagij ziwnoſti od hlawy brati, ani zprawy [58b] gegie naſledowati. O naproſto oſlepenie a ohluſſenie[4] lidee, neb nechtie prodrzieti zahnogenych oczij[5], aby przecztli to, czoz pieſſe ſwaty Pawel, ze wſſelika mocz a zwlaſſtie toho vrzadu geſt od boha, a nechtie nakloniti tiech zaczpanych[6] vſſij, czo gim prawij w temz pieſmie, aby ſliſſeli, ze ktoz ſe tee [59a] moczy protiwij, boziemu zrziezenie ſe protiwij a ſkrze to zatraczenie ſobie dobywa. O bieda takowemu na wieky!

Kterak takowij mluwij a czini proti wſſemu zenſkemu pohlawi.

Jan. Druhe prawim, ze kterziz koliwiek prawij, ze by mila panna maria w hrziechu ſe poczela, ti mluwij a czinij proti [59b] wſſemu zenſkemu pohlawie.

Henrych. Czoz tehdy zenam o tom nieczo bylo zgeweno?

Jan. Y owſſem, ze ge bylo zgewenij[7], iakoz o[8] tom dolegij powiem, ale prawy rozum[9] to okazuge[10], ze takowij proti zenſkemu pohlawij mluwij a czini.

Henrych. Kterak to muoze byti?

Jan. Tak, ze takowij wſſeczko [60a] gich poczeſtne a dobre gim odgimagij.

Henrych. Kterak odgimagij? nemohu tomu rozumieti[11].

Jan. Tak czinij oni[12] iako Adam ewie, ze kdyz przikazanie bozie przeſtupil, rzekl k hoſpodinu: zena, kteru ſy mi dal, prziwedla mie k hrziechu, a tak kdyz kletbu[13] wydal mily buoh na oba[14], tito prawij, ze by tiem Adam y [60b] ſe wſſim pohlawim muzſkym byl prazden tee kletby[15], kdyz geden z muzſkeho pohlawie bez hrziechu na ſwiet prziſſel, totizto mily pan geziſs, ale zenſke pohlawie ze by w te kledbie wzdy bylo, neb podle gich rzeczi nizadna z zenſkeho pohlawij neprziſſla na ſwiet bez hrziechu, a protoz prawij, ze by zeny mieli potupeny [61a] byti[16] a wzdy aby na nie zaloba ſſla od muzuow, ze czoz muzij hrzeſſij, zeny gſu tiem winny.

Henrych. Jakoz mi ſe zda, ze ge k tomu napodobno, ze ge Ewa Adama k hrziechu prziwedla.

Jan. Wſſak ge to znama wiecz, ze ge zena pod moczi muzowu[17] byla, iako y dodnes, neb ku pomoczi muzowi ge vcziniena z czaſtky [61b] geho tiela welmi autla a mdla, y mohl on[18] gij

[1] *B*: won. — [2] *B*: womameni. — [3] Opraveno dle *B*; *A* má chybně „mnogij“. — [4] *B*: wohluſſenij. — [5] *B*: woczij. — [6] Orig.: „zaczpawych“. *B*: zaczpanych. — [7] *B*: zgeweno. — [8] *B*: wo. — [9] *B*: rozom. — [10] *B*: wokazuge. — [11] *B*: rozomieti. — [12] *B*: woni. — [13] *B*: kledbu. — [14] *B*: woba. — [15] *B*: kledby. — [16] *B*: zeby zeny potupeny miely byti. — [17] *B*: muzowau. — [18] *B*: won.

rzeczy, aby toho neczinila, a miel ge take wuoli wzieti od nij neb nechati, a poniewadz ge ſwewolnie powolil, protoz ge ſhrzeſſil, ona[1] pak z ſwe wrtkoſti a krzechkoſti[2] ge shrzeſſila, ale on z ſwe wuole. Porozumieytez[3] z toho, byloliby to ſprawedliwe, aby na ſamu na ni[4] kletba[5] [62a] vwedena a tak ona ſama s zenſkym pohlawim aby w kletbie[6] zuoſtala.

Henrych. Giz znam, ze on wiecze prowinil, nez ona, poniewadz w niem wſſeczka mocz byla, a ona toliko ſpomocznicze yako autleyſſij a mdleiſſij. Ale powiezte mi, yake czti zbawugij zenſke pohlawij ti, kterzij prawij, ze by mila panna Maria byla w hrzie[62b]chu poczata.

Jan. Tee czti, kteru[7] czti[8] mily buoh pocztil pohlawie muzſkeho, totizto ze mily pan geziſs, geden z toho pohlawie, beze wſſeho hrziechu ſe poczel a narodil a tak az do ſmrti dokonal. A oni prawij, ze by zenſke pohlawij nebylo hodno tee czti, aby niektera take gedina ze wſſeho zenſkeho pohlawij byla poczata a naro[63a]dila a ſetrwala az do ſmrti beze wſſelikeho hrziechu.

Henrych. Y owſſem, zet gim w tom mnoho vgimagij, ale czeho dobreho ge zbawugij tu ſwu[9] rzeczij?

Jan. Toho dobreho, ze by z zenſkeho pohlawie[10] nizadne pozehnanie na ſwiet neprziſſlo, nez toliko kletba a zlorzeczenij.

Henrych. O zagiſte, welikeho dobreho ge zbawugij. [63b] Ale powiezte mi, prziſſloli ge kdy iake pozehnanie na ſwiet z zenſkeho pohlawie?[10]

Jan. Prziſſlo; neb iakz ge mily buoh pocztil muzſkeho, tak take y zenſkeho pocztil, a prwe ge pocztil zenſkeho pohlawij nez muzſkeho. A yakoz ge zena prwe zhrzeſſila nez muz, tak take prwe miloſt nalezla nez muz. Neb iakoz ge muz [64a] ſkrze zenu k hrziechu prziſſel, tak take ſkrze zenu miloſti doſſel.

Henrych. Kterak geſt[11] ſe to ſtalo?

Jan. Tak, ze ta ztraczena miloſt nebyla od nizadneho na ſwietie nalezena, nez w zenſkem pohlawij; tehdy byla wlita[12], kdyz mila panna Maria w brziſſe matky ſwe bez hrziechu ſe poczela. A protoz potom andiel k nij rzekl: Neboj ſe, neb ty [64b] gſy miloſt nalezla v boha, kteru Ewa wſſem lidem ztratila. A z toho porozumieite[13], ze wſſeczka miloſt a wſſelike pozehnanie prwe ge na ſwiet prziſſlo ſkrze zenſke nez muzſke pohlawij. Neb mily pan geziſs teprw potom w tee ſwate pannie, ktera miloſt v boha nalezla, poczel ſe a z nij ſe raczil naroditi [65a] bez wſſelikeho hrziechu ke czti muzſkeho pohlawij.

Henrych. Giz widim, ze tiemi ſwymi rzeczmi netoliko tee milee pannie, ale wſſemu zenſkemu pohlawij welika krziwda ſe diege.

Jan. Zagiſte welika, neb gim to odgimagij, czemuz ſe wſſeczko ſtworzenie diwij. O tom dije ſwaty Jeronim: Czoz przirozenie nemielo, [65b] obyczey nepoznal, wtip nedochazy, rozum[14]

---

[1] *B*: wona. — [2] *B*: krzehkoſti. — [3] *B*: Porozomieitez. — [4] *B* ad: byla. — [5] *B*: kledba. — [6] *B*: kledbie. — [7] *B*: kterau. — [8] *B*: cztij. — [9] *B*: tau ſwau. — [10] *B*: pohlawij. — [11] *B*: ge. — [12] *B*: nez w zenſke pohlawij tehdy byla wlita. — [13] *B*: porozomiete. — [14] *B*: rozom.

nedoſaha a myſl lidſka nedoſtieha, nebeſa ſe diwij, zemie ſe vzaſla, peklo ſe trzeſe, to wſſe pannie marigi zwieſtowano ſkrze Gabriele a ſkrze ni ge naplnieno. A protoz proti takowym, kterzij ſmiegij wſſetecznie mluwiti, ze by mila panna maria w hrziechu ſe poczela, [66a] wſſeczky panny, wdowy y pannij mieliby powſtati a ſwe krziwdy a bezprawij litowati a iakozto na lupezniky[1] ſwe czti a wſſeho ſweho dobreho wolati a krziczeti, neb giſte ge znamenie, ze by takowij przali gim wſſij hanby, a radi by ge wſſeho dobreho zbawili a radi by ge wuoſſkliwoſt muzſkemu pohlawij prziwedli.

[66b] *Kterak takowij mluwij a czini proti ſwatym doctorom.*[2]

Jan. Trzetij prawim, ze wſſiczkni, kterzij koliwiek prawij, ze by mila panna maria w hrziechu ſe poczela, mluwij a czinij proti wſſem ſwatym doctorom.[3]

Henrych. Rad bych ſliſſel gich ſwiedecztwie[4] o[5] newinnoſti tee ſwate panny.

Jan. Pozoruytez [67a] pielnie rzeczij gich, neb rownie k temuz mluwij, iako przedepſanij duowodowe. *Swaty Jeronym takto mluwij*: »Zpiewa ſe[6] w pieſniczkach o[7] pannie Marigi Zahrada zawrzena, ſtudnicze zapeczetiena, zahrada wſſech rozkoſſij, w ktere naſieno rozliczneho kwietie a wuonie wſſech cztnoſtij, a tak zawrzena, ze nemuoz [67b] byti poruſſena nizadnymi lſtmi ani vklady[8] diabelſkymi, a protoz ſtudnicze geſt zapeczetiena peczetij wſſie ſwate trogicze«. A ginde prawij: »Czo ſe[9] koliwiek dalo w mile pannie marigi, wſſeczko bylo cziſtota, prawda a miloſt«. A ginde dij: »Ginym pannam dawa ſe miloſt po czaſtkach, ale milee[10] pannie marigi wſſeczka plnoſt [68a] miloſti ſe wlila«. A z tiech rzeczij mate, ze mila panna Maria wzdy byla zawrzena, plna kwietij a wuonie zahrada a ſtudnicze wſſij miloſti plna a peczetij wſſij ſwate trogicze zapeczetiena, y kto muoz to ruſſiti? *A swaty Auguſtin mluwij*: »Swrchowana mudroſt bozie nizadne[11] czeſty nenalezla we wſſem lidſkem pokolenie, [68b] kteruzto[12] czeſtu[13] przigducz na ſwiet podle ſweho zrziezenie zpomohla by geho lkawemu zatraczenie, az ge k teto pannie przilſlo, o[14] kterez mluwieme. Ale ta panna hned, iakz na ſwiet przilſla, po narodech lidſkych tak wſſim dobrym a wſſeliku cztnostij dokonale ſe ſtknula, ze mudroſt bozie prawym rozez[69a]nanim gi wywolila, aby ſkrze ni mezy lidi przigda, netoliko prowynienij[15] prwnich rodiczuow[16] lidſkych, ale wſſeho ſwieta hrziechy aby ſhladil«. A ginde dij: »weleb toho, ktery tebe ode wſſelikeho hrziechu zachowal, neb kto ge ze wſſech lidij, genz by ſmiel rzeczy: bez hrziechu ſem ſe narodil, aneb czijeſt[17] ſem ode wſſie [69b] neprawoſti, nez

[1] *B*: laupezniky. — [2] *B*: doktorum. — [3] *B*: doktoruom. — [4] *B*: ſwiedecztwij. — [5] *B*: wo. — [6] Opraveno dle *B*; *A*: „zpiewage". — [7] *B*: wo. — [8] *B*: auklady. — [9] *B* ad.: ge. — [10] *B*: mily. — [11] *B*: nizadny. — [12] *B*: kterauzto. — [13] *B*: czeſtau. — [14] *B*: wo. — [15] *B*: prowinnienij. — [16] *B*: rodiczow. — [17] *B*: cziеſt.

ta ſama panna naopatrnieyſſij[1], ziwy chram boha naywyſſieho, kteruz[2] mily buoh tak zwolil a przede wſſemi zwolil przed ſtworzenim ſwieta, aby byla ſwata a nepoſſkwrniena matka, bozie dczera od wiecznoſti zachowana neporuſſena ode wſſelikeho vpadu hrziechu«; widite[3], kterak ſe cziſtie ſrow[70ᵃ]nawagij. *Swaty Ildefonſus, Arczibiſkup toletanſky, mluwij*: »Blahoſlawena Panna Maria, leczby byla w brziſſe matky ſwe oſwieczena[4], nizadnym obyczegem nemieloby ſwieczeno byti a cztieno gegie narozenie; ale ze duowody otczuow ſwatych ſluſſnie, iako[5] znamo geſt, cztij ſe ten den; protoz tiem ſe oznamuge, [70ᵇ] ze ge od hrziechu przirozeneho wzdy cziſta byla, ſkrze kteruztu netoliko zlorzeczenij Ewy ge zahlazeno, ale take wſſem ge pozehnanie dano. A protoz kdyz ſe ge narodila, nizadnemu hrziechu nebyla poddana, a gſuczy w brziſſe matky ſwe poſwieczena, hrziechem przirozenym nebyla yata«. *Swaty Hilarius mluwij*: »O pan[71ᵃ]no pozehnana nade wſſeczky zeny, genz andiely przewyſſugeſs cziſtotu[6] a wſſeczky ſwate przemahaſs miloſtiwoſti«. *Czíprian dij*: »O panno[7] ſprawedliwa a wſſij ſprawedliwoſti przeplniena, gegiezto poczetij zwlaſſtnie ze wſſech lidij«. *Bazylius*: »O maria, ty wſſij bieloſti a ozdoby nadoba, geſſto na zemi nenie tobie rowne[8] [71ᵇ] ani w nebeſke[9] branie«. *Auguſtin*: »O matko panie, iakozto w prwnij zenie rozhoynil ſe hrziech, tak w tobie ſe rozhoynila wſſeczka plnoſt miloſti, a protoz ſy ty nade wſſeczky nizadneho hrziechu nepoznala. A ginde dij: »laſko, vczinila ſy netoliko to, aby panna maria nezhrzeſſila, ale take to gſy vczinila, aby na hrziech [72ᵃ] pomyſliti nemohla a nade wſſeczky lidi zachowala ſy gi ode wſſelikeho vpadu hrziechu«. *Origenes dij*: »Kterazto nenie ani hadowym, totizto diablowym ponuknutim oklamana, ani od geho gedowateho wdechnutij naprzniena«. *Swaty Ambroz*: »Tato ge metla, na kterezto nebylo ani ſuku przirozeneho hrziechu [72ᵇ] ani kuory wſſednieho. A o[10] nij ſwaty Yzaiſs prorokowal, ze wyroſte metla z korzene Yeſe, totizto mila panna Maria bez wſſelikeho hrziechu«. *Swaty Anzhelm mluwij*: »Byloli ge czo z przirozeneho hrziechu przi zplozenij matky bozie to ge bylo rodiczuow a ne plodu, neb mily buoh ten dar ge dal od przirozenie [73ᵃ] kaſſtanu, aby ſe zarodil w bodlaku a zpuoſoben y wychowan byl bez zbodenie tiech bodlakuow, y zdali ge toho nemohl vcziniti ſyn matcze ſwe, totizto aby byla poczata mezi hrzieſſnymi iako mezy bodlaky a aby mezy niemi ſe wychowala a od gich bodlakuow, totizto hrziechuow, aby nebyla zbodena: proſtie [73ᵇ] mohl ge y chtiel to vcziniti, a poniewadz ge chtiel, y vczinil ge«. A ginde dij: »Nezda mi ſe, ze by ten prawy milownik panny Marie byl, ktoz by dne poczetie gegieho necztil«. *Cyryllus mluwij*: »Wſſeteczna wiecz geſt po ſynu boziem na pannu Marigi wloziti[11] hrziech neb vinu«. *Swaty Bernart mluwij*: »Tielo panny Ma[74ᵃ]rie z Adama wzate zmazkuow, totizto z hrziechuow Adamowych ſe nedopuſtilo«. *Swaty Thomaſs*[12] *takto mluwij*: »Panna Maria od[13] wſſelikeho hrziechu y przirozeneho

---

[1] *B*: nayopatrnieiſſij. — [2] *B*: kteruoz. — [3] *B*: widiete. — [4] *B*: woſwieczena. — [5] *B*: yakoz. — [6] *B*: cziſtotau. — [7] *B*: panna. — [8] *B*: rowny. — [9] *B*: nebeſkey. — [10] *B*: wo. — [11] *B*: wzloziti. — [12] *B*: Tomaſs. — [13] *B*: ode.

y ſkutecznieho newinna a cziſta byla«. *Swaty Dominyk takto mluwij*: »Jakozto prwnij Adam byl z cziſte panny, z zemie nikda geſſtie neproklete, [74b] vczinien, tak ge[1] ſluſſne bylo, aby ſe ſtalo przi druhem Adamowi, totizto przi panu Geziſſowi, aby poſſel z cziſtee a nikda neprokletee panny pro hrziech«[2]. *Rykardus takto mluwij*: »Nebylo ſluſſne, aby tielo panny Marie yakekoliwiek winie neb hrziechu bylo poddano, neb wierzime, ze by to [75a] neſluſſelo na bozſku mudroſt, aby tu pannu dopustila vpadnuti[3] w temnoſti hrziechuow, kteru ge na ſwiet poſlala k ſwietlu neb za ſwietlo wſſech naroduow. A take w tom nebude newdieczen matcze ſwe ten ſyn, ktery przikazal ginym, aby cztili matku a otcze«. A tak k tomu vmyſlu welike mnozſtwie [75b] doctoruow mluwij, geſſto przieliſs dluho a teſkliwo bylo by rzeczi wſſech wypſati.

Henrych. By pak geſſtie totik doctoruow k ſwiedecztwie prziwedl, geſſtie mie to hniete, ze ſte rzekli, ze by proti wſſem doctoruom mluwili a czinili ti, kterzij prawij, ze by panna maria poczela ſe w hrziechu, neb mi ſe zda, [76a] ze ge take mnoho doctoruow proti tomu mluwilo.

Jan. Proto ſem rzekl, ze proti wſſem doctorom[4] mluwij, neb wſſiczkni doctorzi, czoz gſu koliwiek mluwili a pſali, wſſeczko gſu poddawali k oprawenie[5] Rzimſkemu koſtelu, totizto zprawczy geho, a wſſeczku ſwu wuoli poddali gſu geho wuoli, tak ze, yakz on [76b] odſudij a vczinij, tak oni[6] prziwolugi. A protoz, poniewadz ge zprawcze Rzimſkeho koſtela to zpuoſobil a zrzidil[7], aby newinne poczetij panny marie aby[8] bylo cztieno a ſlaweno a bulli na to wydal a k tomu y kaplu kraſnu[9] ku poczetie panny Marie vſtawil a doctoruow, kterzij o[10] tom piſſij, potwrdil [77a] a gich rzeczij na gitrzni cziſti a na hodinach zpiewati rozkazal, protoz y ginych wſſech doctoruow wuole ge k tomu prziſtupila.

Henrych. Rad bych ſliſſel rzecz gednoho doctora, kterak ſwe piſmo poddawa k oprawie[11] rzimſkeho koſtela.

Jan. Swaty Bernart w Epiſſtole k lugdonenſkym kano[77b]-wnikuom poddawa tuto[12] rzeczij: »ale czoz ſem koliwiek mluwil, bez vſtipku[13] toho, ktoz lepe rozumi[14], mluwil ſem, a zwlaſſtie rzimſkeho koſtela, gehozto moczij a rozſuzenie toto y wſſeczko gine me piſmo zachowawam, a geſtlize czo ginak ſmyſlim, k geho wyrczenij hotow ſem naprawiti«. A tak ginij wſſiczkni docto[78a]-rowe vczinili ſu wſſiczkni w gednom vmyſlu ſrownawagij ſe, a protoz wſſiczkni neprzatelee newinnoſti milee panny Marie mluwij proti wſſem ſwatym doctorom[15].

Kterak zidee ſnami ſe ſrownawagi o[16] tee newinnoſti.

Jan. Cztwrte prawim, ze ktoz koliwiek prawij, zeby panna Maria [78b] w hrziechu poczata byla, mluwij a czinij proti

---

[1] Opraveno dle *B*; *A* má chybně: „ta ze". — [2] Opraveno dle *B*; *A* má chybně: „hrzieſſiech". — [3] *B*: wpadnuti. — [4] *B*: doktoruom. — [5] *B*: woprawenij. — [6] *B*: woni. — [7] *A*: zriezil. — [8] *B* om. — [9] *B*: kraſnau. — [10] *B*: wo. — [11] *B*: woprawie. — [12] *B*: tauto. — [13] *B*: wſſtipku. — [14] *B*: rozomi. — [15] *B*: doktoruom. — [16] *B*: wo.

Zidowſkym doctorom[1] a tiem oznamuge, ze by w tom byl horſſij nez zidee.

Henrych. Czoz tehdy y zidee drzij o[2] newinnoſti panny marie?

Jan. Nedrzij o[2] pannie marigi, ale prawij o[2] matcze meſyaſſowie, ktereho oczekawagij[3], ze by tak cziſta miela byti, aby nizadne [79[a]] poſſkwrny nemiela na tiele y na duſſi.

Henrych. A kterakz pak prawite, ze by ti proti ziduom mluwili, kterzij prawij, ze by panna maria w hrziechu ſe poczela?

Jan. Proto ſem to rzekl, neb ktereho meſiaſſe zidee oczekawagij, ten ge byl mily pan geziſs podle duowodu ſwatych apoſſtoluow, a my tomu [79[b]] wierzime. A czoz mluwij o matcze meſyaſſowie, to mluwij o[4] pannie Marigi.

Henrych. Takeli gſu kdy zidee vczinili zmienku o[4] pannie marigi, ze by w newinnoſti ſe[5] poczela, zegmena gi gmenugicze?

Jan. Vczinili gſu zmienku zegmena gi gmenugicze, neb ſe ge ſtalo w lombardſke kraginie w mieſtie krema [80[a]] rzeczenem, ze geden zid vczeny[6] o[7] tu wiecz hadal ſe s mnichy pereſtymi[8]; oni[9] drzeli, ze by w hrziechu byla poczata, a on zaſe drzel, ze ſe ge bez hrziechu poczela, a toho ge rozlicznymi piſmy dowedl[10], a naypoſlez takto rzekl: »Geſtli ze geſt geziſs byl meſyaſs, iakoz wy prawite, a maria matka geho, tehdy podle ſwiedecztwij [80[b]] proroczkeho byla ge panna cziſta a nepoſſkwrniena a bez wſſelikeho hrziechu od ſweho poczetij az do ſkonanie. A tak welmi ſwu rzeczij zahanbil ty mnichy, ze zapyrziwſſe ſe s hanbu vtekli, ze ſe wſſiczkni krzeſtiane tomu diwili. A z tiech rzeczij mate, ze y zidee branili newinnoſti mile panny marie. [81[a]] A protoz y ziduom y krzeſtianuom krziwdu czinij. A mieli by ſe w ſwe hrdlo ſtyděti[11], ze gſucze[12] krzeſtiane, chtie tu ſwatu pannu mazati hrziechem, od kterezto gim wſſeczko dobre poſſlo, a kteruz y ti neſſtiaſtnij[13] zidee (prawdu[14] gſucze przinuczeni) newinnu[15] byti wyznawagi.

Kterak pohanee ſrownawagi ſe ſnami, wyznawa[81[b]] *gicze newinnoſt milee Panny Marie.*

Jan. Pate prawim, ze ktoz koliwiek prawij, ze by mila panna Maria w hrziechu ſe poczela, mluwij a czinij proti pohanom[16] a w tom gſu horſſij nez pohane.

Henrych. Czo ge tehdy y pohanom[17] o[18] tom bylo zgeweno?

Jan. Bylo zgeweno prwnim a [82[a]] nynieyſſij o[18] tom w zakonie napſano magij[19].

Henrych. Kterakz to prawite, ze ge prwnim pohanom[20] zgeweno a nynieyſſij ze magij w zakonie napſano, zdali ge nieyaky rozdiel mezy nimi?

---

[1] *B*: doktorum. — [2] *B*: wo. — [3] *B*: woczekawagij. — [4] *B*: wo. — [5] Opraveno dle *B*; *A* má nesprávně: ze. — [6] *B*: geden vczeny zid. — [7] *B*: wo. — [8] *B*: perzeſtymi. — [9] *B*: woni. — [10] *B*: dowodil. — [11] *B*: ſtydieti. — [12] *B*: ſaucze. — [13] *B*: neſczaſtni. — [14] *B*: prawdau. — [15] *B*: newinnau. — [16] *B*: pohanum. — [17] *B*: pohanuom. — [18] *B*: wo. — [19] *B*: nynieiſſij magij wo tom w zakonie napſano. — [20] *B*: pohanuom.

Jan. Geſt weliky rozdiel mezy tiemito a prwniemi, neb prwnij po wieczech widomych poznawſſe boha, gemu [82b] ſluzili niekterzij a tak od nieho zgewenie mieli a niekterzij modlam ſe klanieli, ale tito ze gſu prwe byli krzeſtiane a potom od machometa prokleteho ſwedeni byli a on gim zakon wydal a w tom take o pannie marigi poſtawil.

Henrych. Powiezte mi o[1] prwnich, kterak ge gim bylo zgeweno o[1] newinnoſti [83a] panny marie.

Jan. Z tiech byl ge geden mily ſwaty Job y przatelee geho a zlorzecziw den hrziechu przirozeneho, totizto w kterym[2] ſe narodil, a nocz potomnieho neumienie a nerozumu, y mluwil tuto rzecz o[3] panu Jeziſſowi a o[3] pannie marygi rzka: »Zatmieite ſe hwiezdy mrakotu[4] geho, oczekaway ſwietla a neohleday [83b] geho, ani wychodu powſtawagiczi zarze«.

Henrych. Nerozumiem tee rzeczi, kterak by zniela o panu geziſſowi a o geho mile matcze; wylozte mi.

Jan. Swietlo znamena pana geziſſe, genz ſam o ſobie dij: »Ja ſem ſwietlo ſwieta,« zarze wychazegiczi znamena pannu marigi, o[5] niez duch ſwaty w pieſniczkach dij [84a]: »Ktera ge toto, genz ſe berze iako zarze powſtawagiczy«; hwiezdy gſu ginij wſſiczkni ſwietij[6], zatmieli gſu ſe od noczy przirozeneho hrziechu, ale ſwietla, totizto pana geziſſe a zarze powſtawagiczy, totizto panny marie, nedotkla ſe temnoſtij ſwu. Tez take deſeti Sybilam pohankam raczil o[7] tom zgewiti.

Henrych. [84b] Powiezte mi niektere ſybily rzecz.

Jan. Sybila tyburtynſka takto dij: »O ſſtiaſtna[8] ta matka, gegiezto prſy budu[9] krmiti kriſta!« W tom ſlowu »ſſtiaſtna«[10] zawiera ſe, ze ge nikda nebyla neſſtiaſtna[11]; a kdyz by[12] ſe w hrziechu poczela, byla by neſſtiaſtna[13], iako y ginij. Trzetie duowod o[14] pohanech ſtarych mame z diwu, ktery [85a] ſe ſtal w Conſtantinopoli leta bozieho pietiſteho ſedmdeſateho cztwrteho. Neb tu zborzili gednu zed a nalezli w nij czlowieka czeleho vmrleho leziecziebo a na prſech geho plech zlaty a na niem takto napſano bylo: »kriſtus narodij ſe z marie panny a ia wierzim w nieho. O ſluncze, opiet[15] mie vhledaſs pod konſtantinem a hirenau«. [85b] A z toho mate, ze byla panna na tiele y na duſſi, neb kdez koliwiek w pieſmie gmenuge[16] ſe pannu[17], tak ſe rozumi[18], ze na duſſi nizadnym hrziechem nebyla zprzniela a na tiele nebyla poruſſena.

Henrych. Powiezte mi giz, czo nynieiſſij pohane magij o[19] tom w ſwym[20] zakonie pſano.

Jan. Machomet [86a] takto ge o[19] nij powiedieł: »Nepoſſel nizadny od Adama, aby geho neyal ſathanaſs[21], kromie panny Marie a ſyna gegieho.« A w gich zakonie take takto ſtogij pſano:

---

[1] *B*: wo. — [2] *B*: kterem — [3] *B*: wo. — [4] *B*: mrakotau. — [5] *B*: wo. — [6] *B* ad: hwiezdy, totizto wſſiczkni ginij ſwieti. — [7] *B*: wo. — [8] *B*: ſczaſtna. — [9] *B*: budau. — [10] *B*: ſczaſtna. — [11] *B*: neſczaſtna. — [12] *B*: kdyby. — [13] *B*: neſczaſtna. — [14] *B*: wo. — [15] *B*: wopiet. — [16] *B*: menuge. — [17] *B*: pannau. — [18] *B*: rozomi. — [19] *B*: wo. — [20] *B*: ſwem. — [21] *B*: ſatanaſs.

»Matka geziſſowa geſt przietelnicze zakona, poniewadz ge tak znameniteho proroka noſyla.« A by kto rzekl, ze by w nije[1] hrziech byl, podle gich zakona [86[b]] magij mu zuby wytluczy[2]. A z tiech rzeczij mate, ze y prwnij y nynieiſſij pohane wyznawagij, ze[3] wzdy bez hrziechu byla mila panna Maria a ze wſſiczkni ginij lidee yati byli od ſathanaſſe, kromie ona[4] nicz a ſyn gegij. Giz pak raczte znati, ze ti, kterziz koliwiek prawij, ze by mila panna Maria w hrziechu byla poczata, gſu [87[a]] w tom horſſij nez pohane a hodni by byli, aby gim zuby wytlukli[5] a iaziky wyrzezali[6], aby nikda wiecze na tu ſwatu pannu iako pſy neſſtiekali.

Trzetie rozdiel tohoto tractatu, kterak ti, kterzij prawij, ze by mila panna Maria byla w hrziechu poczata, mluwij a czini[7] *proti obywatelom pekelnim a ginych* [87[b]] *doleyſſijch kragin.*

Jan. Rzekl ſem, ze chczi waſſie[8] miloſti o trzetim powiedieti, kterak ti, kterzij prawij, ze by panna maria byla w hrziechu poczata, mluwij a czini proti obywateluom dolnich kragin a pekelnich.

Henrych. Czoz tehdy y w pekelnich kraginach wyzna[88[a]] wagij a cztij newinnoſt milee panny marie?

Jan. Wyznawagij, ale rozdielnie; niekterzij wyznawagij a cztij dobrowolnie a ginij pak muſſegij wyznawati a bati ſe.

Henrych. Newiem, kterak by to mohlo byti, aby niekterzij dobrowolnie wyznawali a chwalili neb cztili, nemagicze nizadneho vtie[88[b]]ſſenie.

Jan. Rozliczne gſu[9] dolnij kraginy a netoliko peklo naydoleiſſij.

Henrych. Kdez gſu pak ty kraginy, powiezte mi o[10] nich.

Jan. Gſu[11] niektere na tomto ſwietie lidem ſkryte a niektere pod zemij, geſſto lidee w nich przebywagij a newinnoſt panny Marie wyznawagij a cztij.

Henrych. Rad bych ſliſſel [89[a]] o[10] tiech lidech, kterzij by to byli.

Jan. Gſu[11] lidee, geſſto na puſtotinach, w peleſſich a w dupatech zemie przebywagij, ſamemu bohu znami, acz[12] potwornij na tiele, awſſak magij myſl vprziemu o[13] bohu a cztij take Syna bozieho a matku geho, a z toho ge znati, ze duſſe lidſke w ſobie magij.

Henrych. To [89[a]] mi ſe zda naramnie diwno: proſim was, kterak ge to lidem oznameno?

Jan. Swaty Jeronym piſſe w ziwotie ſwateho Pawla prwnieho puſtenika[14], ze kdy ge ſſel ſwaty Antonyus, aby nawſſtiewil ſwateho Pawla, prwnieho puſtenika[14], potkal ſe s czlowiekem po-

---

[1] *B*: wnij. — [2] *B*: wytlauczy. — [3] *B* ad: ge. — [4] *B*: wona. — [5] *B*: wytlaukli. — [6] B al. in marg.: Audacter satis. — [7] *B*: czinij. — [8] *B*: waſſij. [9] *B*: ſu. — [10] *B*: wo. — [11] *B*: Sau. — [12] *B* ad: ſu. — [13] *B*: wo. — [14] *B*: pauſtenika.

twornym, a takowe zpuoſoby byl: rohy miel na czele, [90[a]] nos klikaty, zadek a nohy kozij. Y optal[1] ſe ho ſwaty Antonin, kto by byl a czo by w takowych leſiech czinil. Odpowiedjel: »ia ſem ſmrtedlny, geden z obywateluow puſtotin, ktere pohane leſniemi bohy nazywagij, w poſelſtwie ſem chodil od ſtada meho a proſime tebe, aby obecznieho[2] pana za nas proſil, o[3] niemz [90[b]] ſme poznali, ze by ſe z[4] panny narodil a na ſwiet przilſel pro ſpaſenie ſwieta a po wſſech kraginach ſwieta zwuk geho wyſſel.« A z tee rzeczi mate, ze y ty diwoke potwory cztili Syna bozieho a matku geho. A protoz ti, kterzij gi mazij hrziechem, gſu[5] ztekleiſſij a trzeſſtienieiſſij, nez diwoka zwierz, a potwornieyſſij nez ty potwory.

[91[a]] *Henrych.* Gſuli[6] geſſtie ginij niekterzij lidee w tiech doleyſſich kraginach na tomto ſwietie, geſſto by cztili Syna bozieho a geho matku?

Jan. Gſu[7] geſſtie doleyſſij a diwnieiſſij kraginy nam nezname, geſſto mily buoh ſwe diwy welike w nich okazuje[8]. Neb netoliko na zemi, ale y pod zemij, y v wodach [91[b]] ma mily buoh ſwe, geſſto geho znagij, Syna geho y s geho matku cztij a welebij.

Henrych. Proſim was, o[9] tom ſem nikda neſlychal, powiezte mi toho zpuoſob.

Jan. Gſu[10] lidee, geſſto v wodach przebywagij, neb ſliſſel ſem od putnikuow[11], kterzij k wychodu putowali od kragin puolnocznich, ze [92[a]] kdyz gſu ſe plawili po morzi, vhledali gſu czlowieka mrtweho[12] na brzehu morzſkym a kdyz gſu ſe tomu diwili, vhledali drahnie lidij wygiti z morze s krzizem, kterzizto wzemſſe to tielo s nabozenſtwim neſſli ge ku pohrzebu. A z toho gſu poznali, ze by byl czlowiek wodny[13] a ze y w morzi gſu lide, geſſto wierzi [92[b]] w vkrzizowaneho pana Jeziſſe a geho czti, a tudiez y geho milu matku. Neb y w morzi mily buoh ſwe diwy okazuge[14] a ſwe tagemſtwie gim zgewuge. A poniewadz to o[15] wodnych lidech mily buoh raczil zgewiti, ze krziz cztij, nabozenſtwie okazugij[16], bez pochyby ze y matku vkrzizowaneho cztij, wyznawagicze [93[a]] gegie newinnoſt a ſwatoſt. A z toho znamo geſt[17], ze tiech lidij nemohu wody vtopiti podle gich przirozenij. A protoz, kterzij pannu Marigi hrziechem mazij, hodni gſu ztopenij. Take ſem ſliſſel, ze ſe przihodilo, ze Benatczane gednu wodnu zenu popadli welmi kraſnu a geden mieſſtienin wzal gi ſobie za manzelku, ale nemohla [93[b]] ſnim nicz mluwiti, neb ſnad oni ginu[18] rzecz mezy ſebu[19] magij w morzi, a welicze gi milowal, neb welike okazowala nabozenſtwie przi poſwatnych wieczech, zdychagicz, rucze zpienagicz, klekagicz, w nebe zhledagicz. A kdyz giz gedno dietie ſnij miel a poodchowal ho, ſtyſkalo[20] mu ſe, ze by nemohl ſnij mluwiti, y poradili [94[a]] mu niekterzij, aby do niektereho ſklepu ſukromij gi pogial y s dietetem a wytrhna mecz,

[1] *B*: woptal. — [2] *B*: wobecznieho. — [3] *B*: wo. — [4] *A*: s. — [5] *B*: ſau. — [6] *B*: Sauli. — [7] *B*: Sau. — [8] *B*: wokazuge. — [9] *B*: wo. — [10] *B*: Sau. — [11] *B*: pautnikow. — [12] Bal. in margine: Fabulosa narratio. — [13] *B*: wodney. — [14] *B*: wokazuge. — [15] *B*: wo. — [16] *B*: wokazugij. — [17] *B*: ge. — [18] *B*: ginau. — [19] *B*: ſebau. — [20] *B*: ſteyſkalo.

aby pohrozil ſe, yako by chtiel dietie zabiti, a tak ze by ſnim promluwila, a kdyz on to vczinil, tehdy ona lekla ſe a ſnad bala ſe, aby gij nezabil, y wyſkoczila wen oknem[1] do morze, a tak gi on nikda wiecze newidiel, a potom [94ᵇ] ſe[2] po nij ſkuoro zblaznil. A tak s okazanim[3] tee zeny nabozenſtwie muoze ſeznano byti, ze by w boha wierzila, geho y wſſeczky wieczy, ktere k niemu prziſluſſegij ze by cztila. A protoz kterzij koliwiek necztij panny marie, kteraz prziſluſſij k niemu, iakozto od nieho zwolena, prawiecze, ze by ſe w hrziechu poczela, hodni by byli, [95ᵃ] aby tak niemij byli, yako ta zena, anobrz aby gim iaziky wyrzezali.

Henrych. Kterzij gſu pak to lidee w pekelnych kraginach, geſſto wyznawagij a cztij newinnoſt milee panny Marie dobrowolnie?

Jan. Gſu[4] duſſe, ktere w laſcze a w miloſti bozie ſeſſli z tohoto[5] ſwieta, nedoplniwſſe pokanij, y przebywagij w [95ᵇ] ocziſtczy[6], dokawad ſe neocziſtij[7] a nezaplatij dluhu, az do naymenſſieho ſſartu.

Henrych. A kterakz to mohu znati, gſucze w mukach, ano kdyz boli nieczo maliczko czlowieka, hned na wſſeczko zapomene.

Jan. Trogim obyczegem to poznawagij: Naiprw ze ty duſſe, ktere ſchazegij ſtohoto ſwieta, powiedij gim, czo ſe zde diege [96ᵃ] a czo ge w Czierkwi ſwate vſtawij, neb gſu to zachowawali, gſucze w tomto ziwotie w poſluſſenſtwie Czierkwe ſwate. Druhe znagij ſkrze Andielſke nauczenie, neb angele[8] ſwietij gſu[9] wzdy mezi nami, a czoz ſe diege dobreho w Czierkwi ſwate, ſchazegij k tiem duſſem a powiedie gim, tieſſicze ge, neb znagij, ze [96ᵇ] magij ſe mezy nie doſtati, kdyz ſe ocziſtij[10]. Trzetij znagi ſkrze zgewenie bozij, neb mily buoh czinij gim yako ſwym ſynuom, ze ge treſcze a zaſe ſkrze ſwe zgewenie tieſſij. A tak ktere gſu o[11] tom newiedieli, tiemi obyczegi poznawagij a bywagij tiem vgiſſtieni. A protoz ſkrze takowe potieſſenie oblehczuge ſe gim muka, tak ze ſpolu [97ᵃ] rozmluwagicze o[11] tiech wieczech mile trpij, gſucze[12] vgiſſtieny ſwym ſpaſenim. A z toho chwale[13] a welebij mileho boha, ze ge raczil od wiecznoſti tu pannu prziprawiti, aby ſama bez wſſelikeho hrziechu gſuczy, Syna bez hrziechu zplodila, kteryz by hrziechy lidſkeho pokolenie ſhladil. A protoz wſſiczkni, kterzij neuſtupnie [97ᵇ] w tom ſtogij, prawiecze, ze by mila panna maria byla hrziechem yata przi ſwem poczetij, bez pochyby neprzigdu mezy ty duſſe, ktere chwalij pannu marigi[14], ale pohrziechu przigdu mezy ty, kterzij bezdieky muſſegij wyznawati gegij newinnoſt.

Henrych. A kterzij gſu[15] pak ti, geſſto bezdieky wyznawagij newin[98ᵃ]noſt panny Marie?

Jan. Gſu[16] diabli ſſerednij w naydoleiſſij w kraginie pekelnij przebywagicze.

---

[1] *B*: woknem. — [2] *A*: že. — [3] *B*: okazanij. — [4] *B*: Sau. — [5] *B*: ſeſſly ſtohoto. — [6] *B*: wuocziſczy. — [7] *B*: newocziſtij. — [8] *B*: andielee. — [9] *B*: ſau. — [10] *B*: wocziſti. — [11] *B*: wo. — [12] *B*: ſaucze. — [13] *B*: chwalij. — [14] Bal. in marg.: Iniqua sententia. — [15] *B*: ſu. — [16] *B*: Sau.

Henrych. A kto ge k tomu wyznawanij nutij?

Jan. Mocz bozſka, kdyz ge kto ſkrze gmeno bozie zaklina.

Henrych. Rad bych ſliſſel, kterak gſu mohli czertij poznati newinnoſt milee panny Marie.

Jan. Czertij gſu tak chytrzi [98b] od ſweho przirozenie, ze znamenagij wſſeczky czlowieczij powahy a przichylnoſti od narozenie geho, w kazdym mieſtie a w kazdym ſkutku, a k czemu naywiecze geho nachylneho widij, w tom geho pokuſſegij[1]. A protoz luczyper, kral pekelnij, ſe wſſij pilnoſti ge ſſetrzil na powahu a na nachylnoſt milee panny marie, [99a] y ginee diably ktomu poſielal, aby ſſetrzili a znamenali, zdali by kdy byla nachylna k niekteremu hrziechu, a nikda gſu[2] nicz nemohli znamenati na nij, nez wſſeczku dobrotu, cztnoſt a ſſlechetnoſt, miloſt, prawdu a ſwatoſt, y diwili gſu ſe tomu naramnie welmi, y bylo tu gich wſſeczko vmienie zklamano, y tak gſu [99b] poznali, ze by ona ſama z zenſkeho pohlawie bez hrziechu ſe poczela. A protoz, kdyz by[3] wſſiczkni czertij w hromadu ſe ſebrali, a niekto by ſe gich optal[4], takeli gſu czo ſweho vhledali na tee ſwate pannie, wſſiczkni by gednoſtaynie odpowiedieli: Ona[5] ſama ze wſſeho zenſkeho pohlawie potrzela hlawu naſſi, neb ge nemiela [100a] ani toho hrziechu przirozeneho, geſſto ge wſſech hrziechuow hlawa, a to proto: neb aczkoliwiek czlowiek bude ſkrze[6] krzeſt od nieho oczíſſten[7], wſſak proto w niem zuoſtane podniet k zapalenij hrziechu a nachylnoſt ke zlemu. Tez y luczypera kdyby ſe kto optal[8], bylali ge kdy ta panna ſwata od nieho yata, odpowiediel by: »Stworzitel [100b] muoy y gegij, ten ge od poczatku powiediel, ze ona[9] ſama potrzieti miela hlawu mu, totizto ze nemiela w hrziech przirozeny vpadnuti. A protoz nikda ſem ya gij neyal, ale ona[9] mne yala a ſkrze Syna ſweho do wiezenie mne wſadila.

Henrych. Takeli[10] ge kdy niekto diably przinutil, aby wyznali newinnoſt mile panny marie?

[101a] *Jan.* Przinutil, neb ſe geſt[11] ſtalo v ferarzſkym wywodſtwie leta Bozieho tiſiczieho oſmdeſateho[12], ze tu byl nieyaky hlupy a neumiely czlowiek diablem poſedeny, y zaklinal ho wywoda ferarzſky, y ptal ſe mnoho na niem. A mezi ginu rzeczi optal[13] ſe o[14] poczetij milee panny marie, bylali ge w hrziechu poczata. Tehdy [101b] diabel moczi bozſku gſa[15] przinuczen, iazikem toho neuczeneho czlowieka tak ge wymluwnie latinſku[16] rzeczi odpowiedal, ze ſe tomu wſſiczkni diwili. A napoſled rzekl, ze ma wierzeno a drzano byti, ze ta ſwata panna zachowana byla od hrziechu przirozeneho, y rzekl mu wywoda, aby toho niekterymi rozumy[17] duowodnymi doliczil. [102a] Tehdy on wſſeczky ty rozumy[18] a duowody wyprawowal o[19] poczetie panny marie, ktere ge ſepſal nayvſſlechtileyſſij doctor ſſkotus, ze ſe tomu wſſiczkni diwili. A protoz giz muozete z tiech rzeczij znati, ze gſu ti horſſij nez czertij, kterzij milu pannu Marigi hrziechem mazij, neb czertij neſmiegij nicz mluwiti proti gegij newin[102b]noſti a cziſtotie.

---

[1] *B*: pokauſſegij. — [2] *B*: ſau. — [3] *B*; kdyby. — [4] *B*: woptal. — [5] *B*: Wona. — [6] *A* om. — [7] *B*: wočžiſſtien. — [8] *B*: woptal. — [9] *B*: wona. — [10] *B*: Takyli. — [11] *B*: ge. — [12] *B*: woſmdeſateho. — [13] *B*: woptal. — [14] *B*: wo. — [15] *B*: ſa. — [16] *B*: latinſkau. — [17] *B*: rozomi. — [18] *B*: rozomy. — [19] *B*: wo.

Ale tito zufali[1] proti wſſemu zapowiedienij hlawy krzeſtianſke a wſſeho zboru krzeſtianſkeho neſtydi ſe iako pſy ſſtiekati proti mile pannie marygi. Neb we zboru bazylſkym byla na to bulle wydana, aby nizadny wiecze neſmiel mluwiti, ze by panna Maria byla w hrziechu poczata. A tak bez pochyby zemruli [103[a]] w tee ſwe neuſtupnoſti, ze pode wſſemi czerty budu[2] w pekle[3].

Cztwrty rozdiel tohoto tractatu, kterak ti, kterzij prawij, ze by panna Maria w hrziechu ſe poczela, mluwij a czinij proti milee pannie Marigi a klamy gi dawagij.

Jan. Cztwrte rzekl ſem, ze chczy powiedieti, ze ti, kterzij prawij, [103[b]] ze mila panna Maria w hrziechu ſe poczela, mluwij proti pannie marigi a klamy gij dawagij.

Henrych. A w czemz gij klamy dawagij?

Jan. W tom, ze ona truogim obyczegem okazala, ze by ſe bez hrziechu poczela, a oni[4] to w lechkoſt[5] beru[6] a proti tomu ſe zaſazugij.

Henrych. Kterym ge obyczegem to naiprw okazali?

Jan. Zgewenim.

Hen[104[a]]*rych.* Czo[7] ge take o[8] tom niekomu zgewila?

Jan. Prwe ſem o[8] tom napowiediel, ze netoliko muzſkemu, ale y take[9] zenſkemu pohlawij zgewila.

Henrych. Powiezte mi naiprw o[8] zenſkem pohlawie.

Jan. K ſwate wdowie brigidie zgewnie o[8] tom mluwila, yako czlowiek s czlowiekem mluwij, a tuto[10] rzeczij k nij mluwila: »iakozto [104[b]] niekomu, ktoz by ſe chtiel poſtiti a miel chtiwoſt k giedlu, ale wuole odpirala by chtiwoſti, kdyby mu[11] od ſtarſſieho bylo przikazano, gehoz by miel poſluchati, aby ſkrze poſluſſenſtwie gedl, a on by podle rozkazanie vczinil, to giedlo bylo by hodniegſſij odplaty nez ten puoſt, neb wietſſij wiecz geſt ſwu wuoli pro poſlu[105[a]]ſſenſtwie opuſtiti[12], nez ſe poſtiti. Tak tiem obyczegem ſtalo ſe ge ſpogenie mych rodiczuow, kdyz ſem ia ſe poczela bez hrziechu przirozeneho, ze iakoz ſyn muoy a ya nikda ſme nezhrzeſſili, tak nizadneho na ſwietie manzelſtwa nebylo od poczatku ſwieta poczeſtnieyſſieho nad to, z ktereho ſem ia poſſla, neb mogi rodiczowe [105[b]] ſeſſli gſu ſe ſpolu z poſluſſenſtwie a z rozkazanie bozieho a ne z chlipnoſti tieleſne. Ale to zagiſto wiez, ze me poczetie nebylo wſſem zname, neb ſe to bohu libilo, aby przizniwij mogi miloſtiwie o[13] mym poczetie pochybowali, a to proto, aby kazdy ſwu horliwoſt okazal[14], dokawadz by prawda nebyla oznamena a zgewe[106[a]]na w czas k tomu zpuoſobny«[15]. Take za Bonifacia oſmeho[16] papeze leta trzetieho geho biſkupſtwie gedne pannie w klaſſterze okazala ſe mila panna Maria a rzekla k nij, neb toho czaſu myſlila o[17] gegim poczetij: »Tomu zagiſte

---

[1] *B*: zaufalij. — [2] *B*: budau — [3] B al. in margine: audax male dictum. — [4] *B*: woni. — [5] *B*: lehkoſt. — [6] *B*: berau. — [7] *B*: Czoz. — [8] *B*: wo. [9] *B*: ale take y. — [10] *B*: tauto. — [11] *A* om. — [12] *B*: wopuſtiti. — [13] *B*: wo. — [14] *B*: wokazal. — [15] *B*: zpuſobeny. — [16] *B*: wuoſmeho. — [17] *B*: wo.

wierz, mila dczy, ze przy mym poczetie bylo na trzi tificze andieluow, gefſto zpiewali [106[b]] rzkucze: Matka panie geſt maria a prziebytek trogicze ſwate; tiem giſta bud a zwieſtuy to za wiernu prawdu«.

Henrych. Powiezte mi take o[1] muzſkym pohlawij.

Jan. Aczkoliwiek mohl bych mnoho wiecze wypſati z zenſkeho pohlawij, gefſto gim bylo o[1] tom zgeweno, wſlak abych tiem, ktoz czilti toto budu[2], [107[a]] teſknoſti neuczinil, vkratil ſem. Tez y z muzſkeho pohlawij mnohym ge to zgeweno bylo, o[1] nichzto[3] ſwaty Anzhelmus piſſe a pro vkraczenie tiech nechage, o[1] dwu wam napiſli, kterym za naſſich czaſuow zgeweno bylo. Neb ſtalo ſe przed niekterymi lety nedawno, ze kdyz patawſky biſkup Fantynus[4], nabozny [107[b]] milee[5] pannie Marigi czetl w knihach gedniech Swateho Thomaſſe z Akwinu, kdez dowodil ſwaty Tomaſs, ze by panna Maria byla w hrziechu poczata, y diwil ſe tomu naramnie welmi. Tehdy mila panna maria poſlala k niemu Swateho Thomaſſe, aby geho zprawil o[6] tee wieczy. Tehdy okazal[7] ſe gemu [108a] Swaty Thomaſs a rzekl k niemu: »Wierzte mi, mily[8] pane biskupe, ze kdyz ſem to pſal, miel ſem toliko zrzenie k[9] bozſkemu vſtawenie obecznemu[10], kterak ta panna podle obcze lidſke miela w ten hrziech vpadnuti, kdyz by[11] nebyla zachowana od ſweho mileho ſyna. Ale Syn bozij mily zachowal w giſtotie od toho hrziechu ſwu [108[b]] milu matku« a powiediew[12] to zmizel s oczij geho. Take ted nedawno zgewila naſſemu gednomu kazateli o[13] tom tiemto obyczegem. Neb ten giſty kazatel miel nazaytrzi kazati o[13] milee pannie Marigi, ze by byla bez hrziechu poczata, y poklekl przed obrazem mile panny Marie, proſſe a zadage s nabozenſtwim, aby [109[a]] raczila giſtu prawdu o ſwym[14] poczetij zgewiti gemu. A w te horliwoſti byl ſam od ſebe wytrzen w myſli, y vhledal na oblaczijch duhu naramnie pieknu, a kdyz ſe gegie ozdobie diwil, okazal ſe przi niem naramnie kraſny ſtarzecz, tak ze mu rowneho yak ziw newidiel, y rzekl k niemu: »Czemu ſe tak welmi diwiſs?« Odpowie[109[b]]diel kazatel: »Diwim ſe tee[15] kraſe a ozdobie te[16] duhy«. Y rzekl ſtarzecz: »W tom wiez ze tie mila panna[17] Maria vſliſſela modlitbu twu, w tom tobie oznamuge, czehoz ſy zadal, a mnie rozkazala, abych tobie to wylozil. Duha podle truogi barwy truoge znamena poczetij: Czerwena barwa znamena poczetij pana Geziſſe kryſta, [110[a]] neb on ſamym ohniem ducha ſwateho poczel ſie. Druha barwa zelena znamena obeczne poczetie wſſech lidij, ale proſtrzednij barwa odpolu czerwena a odpolu zelena znamena poczetie milee panny marie, ktere nebylo yako prwnij z ſameho ducha ſwateho. ani iako druhe s hrziechem przirozenym, ale proſtrzedek ge [110[b]] drzelo, neb ge z manzelſtwa poſſlo a z rozkazanie bozieho a moczij bozſku[18] bez przirozeneho hrziechu ſe ſtalo.« A kdyz to ten ſtarzecz powiediel,

---

[1] *B*: wo. — [2] *B*: budau. — [3] *A*: nichto. — [4] Bal. in marg.: Visio Fantini Episcopi. — [5] *B*: miley. — [6] *B*: wo. — [7] *B*: wokazal. — [8] *B* om. — [9] *A* om. — [10] *B*: wobecznemu. — [11] *B*: kdyby. — [12] *A*: powiediel. — [13] *B*: wo. — [14] *B*: ſwem. — [15] *B*: tey — [16] *B*: ty. — [17] *A*: panny. — [18] *B*: bozſkau.

zmizel od oczij geho. A z toho mate, ze oni to zlechczugicze mluwij proti tomu, yako by rzekli, ze ge panna maria klamala w takowym zgewenie.

Henrych. Powiezte mi o druhym obyczegi, [111a] kterak ge oznamila panna Maria ſwe newinne poczeti.

Jan mluwij[1]. Druhe ge mila panna Maria oznamila wſſemu lidu, ze by ſe bez hrziechu poczela hroznymi pomſtami, ktere[2] ge czinila nad tiemi, geſſto gi hrziechem mazali a przimluwali[3].

Henrych. Powiezte mi nieczo o[4] tom.

Jan. Stalo ſe [111b] w krakowie leta bozieho Tiſiczieho trziſteho dewateho, ze geden kazatel Pawel z mnichuow[5] perzeſtych kazal horliwie przed mnohymi doctory, miſtry a ginymi lidmi, ze by mila panna Maria w hrziechu byla poczata, a w tom wnahle przede wſſemi vpadl a po male chwili vmrzel. Teez ſe ge przihodilo w mieſtie ydonienſkym, [112a] ze tehoz zakona kazatel miel ſe przede wſſim lidem o[6] to hadati, a yakz poczel hanieti pannu marigi, hned oniemel[7] a zblaznil ſe a tak doneſli ho do geho klaſſtera, a w tom blaznowſtwie oſmy[8] den vmrzel. Take ſtalo ſe tehoz zakona kazateli w lemonycenſkym biſkupſtwie w mieſteczku w Brynie, ze ten kazatel miel [112b] tak[9] woſſkliwoſt ſlyſſeti o[6] cziſtem poczetie mile panny Marie, ze nizadneho kazanie neuczinil, aby toho neprzimienil, ze ge panna Maria w hrziechu ſe poczela. Y ſtalo ſe gednoho dne ſwatecznieho, ze welike kazanie o[6] tom vczinil, prawie a duowodie[10], ze by byla w hrziechu poczata, a dokonaw to kazanie ſſel do kuoru. [113a] A kdyz ſtal mezy ginymi, kdezto ſe ſeſſlo lidu drahnie, tee chwile z dopuſſtenie bozieho prziſſel z leſa welmi weliky wlk a ſſel ſkrze wſſeczken lid, nizadnemu neprzekazege. y weſſel do kuoru a welmi hroznie na wſſeczky mnichy hlediel, ale nizadnemu nicz neuczinil, nez vhledaw toho kazatele, ſkoczil na nieho a [113b] popad[11] ho za hrdlo zaſſkrtil geho a tak zaſe prycz odſſel, nizadnemu nicz neuczinil: o[12] tom welika powieſt w parzizi wyſſla, a geſt az do dneſſka. A tez ſe ginym trzem tehoz zakona ſe przihodilo. A ty giz opuſſtie powiem wam, czo ſe geſt za naſſich czaſuow przihodilo, totizto leta bozieho tiſiczieho Cztirzſteho dewadeſateho[13], [114a] kdyz otecz Bernardin s ginymi bratry byl we wlaſſich, neb geden kazatel w mieſtie firmanſkym welmi kazal proti cziſtemu poczetie panny marie, a hned przede wſſim lidem wyſkoczila mu z hrdla krew a nezaſtawila ſe, az muſil kazanie nechati. A w temz[14] mieſtie tehoz czaſu perzeſſtij mniſſij poczeli hadku o[15] [114b] poczetie panny Marie proti naſſim bratruom, a kdyz bratr ludwijk ſſel, aby ſe o[15] to hadal, a potkal ſe s zenami, geſſto nemluwniatka na ruku[16] drzeli, kazde to nemluwniatko rzeklo k niemu: »Gdi, otcze ludwiku, neb ſwietieziſs«: y byla ta hadka przed kniezetem firmanſkym a przede wſſim lidem, tak ze ko[115a]necznie bratr ludwijk obdrzel, a ti mniſſij

---

[1] *B* om. — [2] *B*: ktery. — [3] *B*: pomluwali. — [4] *B*: wo. — [5] *B*: mnichow. — [6] *B*: wo. — [7] *B*: woniemiel. — [8] *B*: wuoſmy. — [9] *B* om. — [10] *B*: dowodie. — [11] *A*: popadl. [12] *B*: wo. — [13] B a l. in marg.: Aetas, quâ vixit Author. — [14] *A*: tem. — [15] *B*: wo. — [16] *B*: rukau.

s hanbu[1] prycz odeſſli, y byla z toho we wſſem mieſtie welika radoſt tak ze knieze kazal na ſwuoy wuoz bratra ludwika wſaditi a ſwymi bilymi konmi w zelene korunie po wſſem mieſtie geho wezti a rozkazal we wſſeczky zwony zwoniti a te deum laudamus zpie[115b]wati a po horach ohen[2] paliti na znamenie witiezſtwie; to wſſe kdyz ti przemozenij mniſſij widieli, wſſedſſe na ſwu wiezi zwonili a palili ohen[2], poruhagicze ſe tiemto; tehdy knieze poſlal k nim, aby toho nechali, a oni nechtieli. A w tom dopuſtila na nie mila panna Maria, ze geden z nich vpadl doluow[3] [116a] z wieze a zabil ſe, a druhy vpadl do ohnie[4] y ſhorzel, nemoha ſobie pomoczy, a mieſſtiane widucze tu pomſtu bozij nad nimi, oborzili[5] ſe na klaſſter y wypalili gey. A potom kdyz ti mniſſij ſſli zebrat, nemluwniatka mluwila k ſwym rodiczom: »nedawayte nicz tiem kaczierzom«[6], tak ze oni[7] muſeli[8] mydlo warziti a tiem ſe [116b] ziwiti. A tak mila panna Maria pomſtila ſe nad ſwymi neprzately, a bez pochyby nade wſſemi ginymi wieczy vczinij pomſtu, kterzij gi hrziechem mazij, neb widucze takowe hrozne pomſty, netoliko ſe neobrati[9], ale y w poſmiech to magi a klamy gij dawagij, a kdyz bych ſe dluhoſti a obtiezenie nebal, mnoho bych wiecze [117a] ſepſal, czo ſe ge takowym przihodilo za naſſich czaſuow, ale na tom bud doſti k giſtemu duowodu, ze ti neprzatelee mile panny Marie w ſwe neuſtupnoſti a neuprzimoſti bywagij zahanbeni bozij pomſtu.

Henrych. Powiezte mi o[10] trzetim obyczegi, kterym mila panna Maria ſwe przecziſte poczetij raczila [117b] oznamiti.

Jan mluwij: Trzetie mila panna Maria oznamila ſwe poczetij wyſwobozenym od rozlicznych nebezpeczenſtwie a nemoczij.

Henrych. O[11] tom rad vſliſſim, neb ge wietſſij vtieſſenie ſliſſeti o wyſwobozenie nez o[12] zahubenie.

Jan. Spomahala mila panna Maria naiprw w tu wiecz, kteree ſe [118a] lidee naywiecz bogij, totizto w mor.

Henrych. Poniewadz nicz hroznieyſſieho czlowieku nenie, zagiſte vtieſſena ge wiecz o[12] tom ſliſſeti, kto by mohl od takowe wieczy pomoczy.

Jan. Giz ſlyſſte, procz a komu ge mily buoh[13] mocz dal, aby tu ſſelmu od lidij zahnal. Mila panna Maria tu mocz ge okazala[14]. A naiprw przi hlawnim [118b] zboru krzeſtianſkym w Bazilij, neb ti otczowe, kterzij ſe tu ſebrali, widucze weliku pomſtu bozij nad lidem, vtekli ſe k mile pannie marigi a dluhymi duowody gſu okazowali, ze by mila panna Maria bez hrziechu ſe poczela, a w tom bulle wydali, przikazugicze wſſem wiernym krzeſtianom, aby poczeſtnie ſlawili hod poczetij mile [119a] Panny Marie, a aby nizadnemu ſluſſne nebylo pochybowati wiecze o tom aneb pohadky ſtrogiti, a aby wietſſij nabozenſtwie mieli k tomu hodu, wſſeczky odpuſtky dane na hod tiela bozieho, na tento hod gſu

[1] *B*: hanbau. — [2] *B*: wohen. — [3] *B*: dolu. — [4] *B*: wohnie. — [5] *B*: woborzili. — [6] *B*: kaczyrzuom. — [7] *B*: woni. — [8] *B*: muſſeli. — [9] *B*: newobrati. — [10] *B*: wo. — [11] *B*: Wo — [12] *B*: wo. — [13] *B* ad: tu. — [14] *B*: wokazala.

dali. A yakz gſu rozeſlali ty bulle, ten mor wſſeczken pogednu[1] rychle[2] przeſtal, tak ze z toho [119[b]] zrzetedlnie mohli znamenati, ze by ſe to libilo milee pannie marigi a ze ſe ge przimluwila za lid k milemu bohu, protoz przetrhl po gednu[3] tu ſſelmu a ten weliky a hrozny mor.

Tee chwile gednu bulli z tiech rozeſlanych neſli do gednoho nayhlawnieiſſieho klaſſtera klunyaczenſkeho, a oni s naboznu pro[120[a]]czeſij a zpiewanim prziyali gi, diekugicze milemu bohu z toho, ze ge raczil wierne krzeſtiany vgiſtiti, ze by ſe bez hrziechu poczela mila panna Maria, a w te chwili trzidczeti nemocznych w nahle zhogilo ſe w tom klaſſterze a wſſeczken mor przeſtal toho letha.

Tez take w zemi Modoeczke tiem obyczegem mor przeſtal [120[b]] A tu geden czlowiek, mage tu boleſt mornu, proſil v weczer mile panny Marie, aby pro ſwe przecziſte poczetij raczila ho wyſwoboditi, a rano wſtaw zdraweho ſe naſſel. *Maria przi porodu ſpomaha.* Neb dij Orozyus: Shledal ſem to w prawe prawdie, ze nizadna zena przi porodu nezahyne, ani plod gegi, [121[a]] nad kteru se mila panna Maria wzywa a gegie poczetie cztiti a ſlawiti ſlibij. Neb iakozto mila panna maria netoliko w przirozenym obdarzenij byla zachowana, ale take miloſti[4] byla obdarzena, tak wſſeczky zeny, ktere cztij poczetie gegie, od nebezpeczenſtwie przi porodu y gich plod zachowawa, aby nezahynuli. Neb ſe ge [121[b]] przihodilo w kralowſtwij Angliczkym w mieſtie kantuarienſkym, ze mieſſtienin toho mieſta ſlibil putowati do Rzima k ſwatemu Petru, y wzal s ſebu manzelku tiehotnu, kterazto byla welmi nabozna mile panny Marie[5], a zwlaſſtie k ſwatku poczetie gegieho. A kdyz ſe plawili, prziſſli na ni boleſti ku porodu, a [122[a]] w tom morze ſe zburzilo[6]. Tehdy plawczy, bogicze ſe, aby wſſiczkni neztonuli, wzawſſe tu zenu, wylozili gi wen z lodij na gednu dczku neb na prkno. Tehdy ona w tom nebezpeczenſtwij gſuczy, ſlibila mile pannie[7] Marigi, ze chcze mnoho nabozniegi cztiti gegij poczetij, geſtlize raczi gi z toho nebezpeczenſtwie wyſwobo[122[b]]diti. A kdyz tak milee panny Marie zadala, okazala ſe gij a vwedla gi na brzeh, a w tom ona hned porodila, a panna Maria tomu dietieti poſluhowala. *Od wieczneho zatraczenie ſpomaha Maria.* Pro ſwe cziſtee poczetij ſpomaha. Kniez geden, Atykus gmenowany, gſa w hrzieſſich plawil ſe po [123[a]] wodie, rziekage hodinky mile panny Marie, a w tom vtonul a czerti wzali duſſi geho. Ale mila panna maria moczi gim odiala duſſi geho a rzkuczy, ze ge w ſluzbie gegie od nich vtopen, a nawratila gi do tiela, aby pokanie w tiele czinila, a przikazala tomu kniezy, aby ſe wiecze tiech hrziechuow nedopuſtil[8] a cztil [123[b]] hod gegieho ſwateho poczetie. *Take ſpomaha z moczy diabelſke k ziwotu wiecznemu.* Neb nieyaky Theofilus, vrzednik v gednoho biſkupa, y byl przed panem ſwym oſoczen[9] a s vrzadu[10] ſſazen, a kdyz byl v welike biedie a pſotie, zufal[11] ſobie, a tak

---

[1] *B*: pogednau. — [2] *B*: wrychle. — [3] *B*: gednau. — [4] *B*: miloſtij. — [5] *B*: pannie Marygi. — [6] *B*: zbaurzilo. — [7] *A*: panny. — [8] *B*: nedopuſſtiel. — [9] *B*: woſoczen. — [10] *B*: aurzadu. — [11] *B*: zaufal.

ſ pomoczy gednoho zyda poddal ſe diablu a zapſal [124[a]] mu ſe ſwu ruku[1], a potom po male chwili zelel toho a weſſed do gednoho koſtela mile panny Marie, za cztirzidczeti dnow[2] bdiel a modlil ſe placze przed obrazem mile panny Marie. A kdyz tiem bdienim a modlitbami welmi vſtal, vſnul. A w tom ſpanij okazala[3] mu ſe mila panna Maria a ſſtrafowala geho, [124[b]] ze by zaprzel wiery krzeſtianſke, a ſwu moczi wzewſſi napis geho z ruku[4] diabelſkych nawratila gemu. Tehdy Teofilus proczitiw nalezl ſwuoy napis na prſech ſwych, a hned nazaitrzie okazal a wyprawil to wſſeczko biſkupu a mieſſtieninom[5], a hned ten biſkup vſtawiw mu ſpaſitedlne pokanie, a daw mu [125[a]] rozhrzieſſenie, wedl ho k oltarzi[6], aby przigimal, a kdyz przigial tielo pana Jeziſſe z ruky toho biſkupa, hned ſtupil nan duch ſwaty wuoſobie ſſluncze, y rozſwietila se twarz geho iako ſluncze, y zuoſtal w tom koſtele trzi dni a trzi noczy, diekuge milemu bohu a mile[7] pannie marigi, napominage wſſeczky a radie, [125[b]] aby cztili a ſlawili hod a den poczetie mile[8] panny Marie, a tak na tom mijeſtie wypuſtil duſſi ſwu a dal gi tomu, genz gi ſtworzil. A protoz dij tuto mily ſwaty Anzhelm: »ktoz koliwiek ſy biſkup, opat[9] y giny prelat, a w yakym koliwiek duoſtogenſtwie, czti ſ pilnoſti gegie hody, nebo budeſſli gi czelym ſrdczem [126[a]] milowati, nikdaz z tweho duoſtogenſtwie nebudeſs ſlozen, a to, czoz[10] piſſi, ſam ſem na ſobie zkuſil. A protoz ſtydte ſe wſſiczkni neſmyſlnij, kterzi takoweho dne a takowych tagemſtwie boziech nechtie cztiti, a to proto, ze by poczela ſe z manzelſtwa mila panna Maria«; to dij ſwaty Anzhelm. *Take w rozliczných nemo*[126[b]]*czech lidem ſpomaha,* kterzij czti a ſlibugi cztiti neb niektere mſſe zgednati o[11] gegim poczetie. Neb geden bratr naſſeho zakona miel tak vwadlu nohu gednu od welike boleſti, ze netoliko na nij nemohl doſtupati, ale take poczel od nije na tiele hniti a wadnuti tak, ze lekarzi radili mu, chczeli ziw zuoſtati, [127[a]] aby gi kazal ſobie vrzezati. Tehdy on w poſlednim tom gſa zamutku, newieda ſe giz k komu na radu vteczy, czelym ſrdczem obratil ſe k mile pannie Marigi, zadaje a proſſe, aby raczila mu w te potrzebie ſpomoczna byti, a w tom ſlibil mſſi ſwatu cziſti o[12] gegim ſwatym poczetie, y vczinil podle ſweho ſlibu. Czetl tu [127[b]] mſſi ſwatu s weliku tiezkoſti, na gedne noze obraczege, a kdyz dokonal tu mſſi, tak ge hned byl vzdrawen, iako by nikda nemoczen nebyl. *Napoſled giz powiem o ſwe vrzihodie a nemoczy*[13], kterak ge y mnie ta przeſwata lekarzka pro ſwe newinne poczetij ſpomohla. Neb kdyz ſem byl [128[a]] na Bechyni, proti kazde nechwili tak mie tiezcze napadala dna w nohach, ze ſem ſe wzdy na berlach muſel[14] noſiti; y to mi ſie przihodilo na dwie nedieli przed hodem poczetie mile panny Marie, ze ſem weliku boleſti nemohl choditi, nez na berlach, ani ſpati, ani gieſti nemohl ſem. Tehdy na den poczetij mile [128[b]] panny Marie miel ſem zadoſt ſluziti mſſi ſwatu, y neſl ſem ſe na berlach, chtie do kuoru, a na te czeſtie po

---

[1] *B*: rukau. — [2] *B*: dnuow. — [3] *B*: wokazala. — [4] *B*: rukau. — [5] *B*: mieſſtianuom. — [6] *B*: woltarzi. — [7] *B*: mily. — [8] *B*: mily. — [9] *B*: wopat. — [10] *A* om. — [11] *B*: wo. — [12] *B*: wo. — [13] Bal. in marg.: Author sanatur a B. V. — [14] *B*: muſſel.

trzikrat ſlibil ſem mile pannie Marigi, raczili mi ſpomoczy, abych aſpon ten den mſſi ſwatu ſluzil, ze ſlozim pieſen o[1] gegim ſwatym poczetie. Diwna wiecz: vſliſſela ſwata panna mu proſou a mile przigiala [129ª] muog ſlib a wiecze mi vczinila, nez ſem zadal, neb hned, yakz ſem weſſel do kuoru, tak ge ode mnie wſſeczka boleſt odſtupila, yako bych nikda gi nemiel[2]. A hned ten den wſſeczku chut ſem miel k giedlu, yako kdy prwe, a ted giz od oſmi[3] let diekuge milemu bohu a mile pannie Marigi, nicz takoweho w nohach [129ᵇ] neczigi. A protoz ſlozil ſem pieſen podle ſweho ſlibu k tomuto rozumu[4]: *Pieſen o[5] poczetie milee Panny Marie; toto werſs*[6]: Jaſna zarze z noczy wyzrzela, k ſwe iaſnoſti den geſt pogela. Nocz zahnawſſi ſwietle ſe ſtkwiela, a ſluneczne paprſlky wzela. *Repeticio.* Zadnat ſe zarzi newrowna w poczetie, [130ª] kromie panna Maria, nemohla tie poſſkwrny mieti, kteruz magij wſſiczkni dieti. *Werſs.* O krzeſtiane, giz znamenayte, k nebi oczij ſwych pozdwihayte, neniet iaſne od ſebe ſamo, ale geſt mu od boha dano. *Repeticio.* O prziebytku bozſke ſlawy, nemiels w poczeti zadne ohawy; pod bohem ſwietla nizadneho nenie tobie [130ᵇ] podobneho. *Werſs* Hwiezdy, ſluncze y take mieſiecz przi takem ſwietle neſwieti nicz; andielſky bleſk y ſwatych ginych przemohlas hrzieſſnych y newinnych. *Repeticio.* O hwiezdo morzſka przekraſna, vdiel hrziechy zatmielym tweho iaſna, aby giz prozrziecze poznali Pana, gehoz gſu[7] hniewali. *Werſs.* Ach, prokletij lidee newiernij, [131ª] wſſij czierkwi ſwate ſte odpornij, ach, ze ſmiete w nebe ſahati, Matku bozie hrziechem mazati! *Repeticio.* W tom bogi nicz nezyſkate, nez maziecze matku Syna hniewate, z nebe boha wen wyhaniete, kdyz[8] ſyna s matku dieliete. *Werſs.* Neniet rozkoſs rage zemſkeho nad rozkoſs rage panenſkeho; z toho na ſwiet woda [131ᵇ] gde cziſta z tohoto miloſt bozie giſta. *Repeticio.* O zemie ſwatym ſlibena,' rozkoſſij radoſtnu ſy naplniena, obratiz ſmrdute hrzieſſniky, vczin bozie ſluzebniky. *Werſs.* Neniet trnim nikdy zbodena ruoze, z trnij gſucz wywedena, ale kraſna, biela, czerwena, wſſij okraſu geſt ozdobena. *Repeticio.* O kwietku bohem zpuoſobny, [132ª] neniet w zemi y w nebi tobie rowny, zbawil ſy mie mych zaloſtij, zahnaw dna dal ſy radoſti. *Werſs.* Heliaſs[9] byl geſt wzat do rage a wuodczy horziczy wuoz mage; zadny[10] tam nemuoz przigiti, lecz twu ſpomocz bude wzdy mieti. *Repeticio.* O nuoſſe, genz ſy noſila swateho[11] bozieho ſyna, racziz ty naſſe duſſe wzieti [132ᵇ] w ten czas, kdyz budeme mrzieti. *Werſs.* Swietlo ſy nevhaſytedlne, oſwieczugicz wſſeczky ſmrtedlne, swietiz duſſem, kdyz z tiela puogdu, at tu swietloſti k nebi przigdu. *Repeticio.* O czieſarzowno nebeſka, tebe cztij ſwata kniezata, andielſka, dayz wſſem, ktoz twe poczetie ſlawij, at na wieky radoſt magij. Amen.

[133ª] A tak z tiech ze wſſech rzeczij muozete poznati, ze mila panna Maria truogim obyczegem okazala a oznamila lidem, ze by ſe bez hrziechu w brziſſe matky ſwe poczela, totizto: zgewenim, hroznymi pomſtami a rozliczným dobrodienim a

---

[1] *B*: wo. — [2] Bal. in marg.: „nota miraculum". — [3] *B*: woſmi. — [4] *B*: rozomu. — [5] *B*: wo. — [6] *B* om: „toto werſs". — [7] *B*: ſau. — [8] *B*: kdy. — [9] *B*: Eliaſs. — [10] *B*: zadnyt. — [11] *B* ad: wzaczneho.

ſpomoczmi. A protoz wſſiczkni, kterzij tomu odpieragi, mile pannie ma[133b]rigi klamy dawagij a ſkrze to otcze y ſyna y ducha ſwateho hniewagij, andiely popuzugi, ſwate y take ſwieticze haniegi, doctory wſſeczky a zprawcze czierkwe ſwate potupugi a z gednoty czierkwe ſwate wyſtupugi, duſſe w oczijtczy[1] zamuczugi a diably obweſelugi. A tak nemagicze w nebi k trogiczy ſwate [134a] nadiege a ke wſſem ſwatym andieluom y k ginym ſwatym nemagicze nizadneho doufanie, a od czierkwe ſwate nemagicze obeczne vczaſtnoſti a ſpomahanie, neodwratili ſe od te neuſtupnoſti, bez pochyby przigdu na to mijeſto, kdez nizadneho rzadu ani weſele nenie, neb proti wſſem obywateluom [134b] nebeſkym,zemſkym, morzſkym y pekelnim czinij a mluwij.

Henrych. Powiezte mi ku poſledku, muozeli yaka[2] modlitba rziekana byti ke czti poczetie mile panny marie?

Jan. Kazdy wierny krzeſtian we wſſelikem[3] nebezpeczenſtwie a we wſſelike potrzebie ſwe mohl by tuto modlitbu rziekati o[4] poczetie milee [135a] panny marige, nicz nepochybuge: *Modlitba o poczetie mile panny Marie.* Raduy ſe, pozehnana bozie rodiczko, mila panno Maria, neb w twym nayſwietieyſſim poczetie, kdyz twa nayſwietieiſſij duſſe byla ſtworzena a w twe ſwate tielo wlozena, zachowana ſy byla od hrziechu przirozeneho, neb [135b] hoſpodin wladl tebu od poczatku ziwota tweho, aby ſe tobie nicz zleho neprzihodilo. Otecz nebeſky wladl tebu[5] ſkrze ſwu mocz, tebe mocznie zachowawage, aby nikda nebyla dczera hniewu, ale aby wzdy byla dczera ſmluwy[6] a mieru. O nayſwietieiſſij dczero ſwrchuwaneho[7] otcze, wyſwobod mie od hniewu bo[136a]zieho a ſmierz mne z bohem y wſſeczky, kterzij cztij twe ſwate poczetie. Syn bozij wladl tebu ſkrze ſwu mudroſt, tebe mudrze zprawuge, aby nikda newpadla w mocz ſathanaſſowu, ale aby wzdy byla potlaczugicz hlawu geho. O nayduoſtonieyſſij matko gedinkeho ſyna bozieho, wyſwobod mie od moczy ſata[136b]naſſowy a potrzi geho hlawu we mnie y we wſſech, kterzij cztij twe ſwate poczetie. Duch ſwaty wladl tebu ſkrze ſwu dobrotiwoſt, tebe dobrotiwie naplnuge miloſtmi, dary a cztnoſtmi, aby nikda nebyla prazdna a neczijta a powinna ſmrti wieczne, ale aby byla nalezownicze wſſelike miloſti, rodiczka [137a] ziwota a pramen ſmilowanie. O nayſwietieiſſij choti vtieſſitele ducha ſwateho, wyſwobod mie od ſmrti hrziechu a vproš[8] mi ziwot przirozeni, ziwot ſlawy a miloſti, a wſſem, kterzij cztij twe ſwate poczetie. *Potom ma rzekati trzi otcze naſs a tolik zdrawa maria a gednu wierzim w boha otcze wſſemohuczieho &c.* [137b] A to odrziekage ma to obietowati mile pannie marigi tuto modlitbu[9]: O panno ſwata, racz przigiti ke czti a k chwale Trogicze ſwate trzi otcze naſs a tolik zdrawa maria a gednu wieru, w temz milowanie, w kterem trogicze ſwata tak mnoho dobreho w tobie czinila przi twym ſwatym poczetie, [138a] abych zaſluzil[10] ſkrze tebe to wſſeczko ſkutecznie przigiti, zacz ſem zadal a proſil[11], a wſſiczkni, kterzij cztij a ſlawij twe ſwate poczetie amen.

---

[1] *B*: wuoczifczy. — [2] *A*: yake. — [3] *B*: wſſelikym. — [4] *B*: wo. — [5] *B*: tebau. — [6] *B*: ſmlauwy. [7] *B*: ſwrchowaneho. — [8] *B*: vproſs. — [9] *B*: tauto modlitbau. — [10] *A*: zaſluzila. — [11] *A*: zadala a proſila.

A tuto ſe ſkonawa wſſeczko, czoz ſem prziſlibil waſſie miloſti ſepſati o[1] poczeti mile panny marie, protoz raczte przigiti ten darek od wodnianſkeho Bratra Jana[2], waſſeho [138b] wierneho kaplana, ke czti a k chwale mileho pana boha, kteryzto od poczatku az do ſkonanie na tomto ſwietie milu pannu[3] Marigi cztil a potom nade wſſeczky andielſke kuory pro weliku gegie cziſtotu powyſſil gij, a tu gi nade wſſeczko rozumne ſtworzenie cztij a ſlawu[4] korunowal, aby byla Czieſarzowna [139a] nebeſka, panugicz s milym Synem ſwym na wieky wiekuow Amen. Dokonano na den ſwateho rzehorze leta bozieho tiſyczeho pietiſteho dewateho[5].

[1] *B*: wo. — [2] Bal. in marg.: „Nomen Authoris". [3] *A*: panny. — [4] *B*: ſlawau. — [5] Slova „Dokonano . . . dewateho" jsou jen v *B*; v *A* připsal Bal. in marg.: „1509 Horazdiegowicii in monasterio SS. Angelorum in suburbio ordinis Minorum S. Francisci". Jinou, pozdější rukou níže připsáno: „Haec notae sunt Balbini".

V *B* nalézá se dále:

Lift miloftiweho leta. Znamo bud wffem, kdoz tento lift wohledagi, ze pro wlozeni almuzny na koftel fwateho petra w rzimfkym mieftie podle zpuofobu papezfkeho odpuftku wdole pfaneho poyczeno geft vrozenemu panu panu henrychowi z ffwamberka, aby fe radowal z dobrodienij a z wyfad bullij a liftuow papezfkych nayfwietieiffiho pana naffeho pana Julia papeze druheho toho gmena a moczy neb poruczenftwij poičženeho a vczinieneho welebnemu otczy bratru Jeronymowi z tornyelu bratruow bofakuow, prelatu obecznemu zahorniemu nade wffij zemij wlaffku a nad ginymi kraginami pod zprawau geho, w kterych naprzedpowiedieni bratrzi przebywagij, a tudiez mnie wdole napfanemu, yakožto od nieho moczy papezfku vftawenemu a zrzizenemu. Dano w rziemie v fwateho petra leta bozieho tyfyczeho pietifteho fyedmeho dne pateho liftopadu, a w ginaych liftech w fpufobie vkraczene. Dano w rziemie pod peczetij rybarze, totizto fwateho petra, dwanaczty den vnora leta bozieho tifyczeho pietifteho wuofmeho. Czoz fe tohoto dotycze, totizto aby fobie mohl zwoliti yakehozkoliwiek dofpieleho zpowiedlnika knieze fwietfkeho neb zakonika yakehozkoliwiek zakona, take z tiech, kterzij zebrzij, kteryzby flyffe fpilnoftij geho zpowied hrziechuow, kterych fe dopuftil, tehdy w czas toho wolenij a ode dne tohoto poyczenij prowinnienij, obmeffkanij yakychkoliwiek, take papezi zachowanych, y od orteluow neb odfuzenij a kledeb, ktere na fameho papeze przifluffij, a od kazdeho take papezij zachowaneho hrziechu, neb w kteryby potom vpadli, awffak ne w nadiegi toho liftu zeby zhrzeffili, a aby podle prawa fluffneho doftivczinili, muoze ge rozhrzeffiti gednau w ziwotie a druhe przi fmrti, kromie tiechto hrziechuow, totizto kdyzby proti papezi pikel flewal, neb zeby zabil bifkupa neb gineho z wyffich prelatow, neb kdyby falffowal bulle a lifty papezfke, neb kdyby dodawal wodienij pohanuom proti zapowiedienie, neb kdyby w kledbu vpadl zftrany oftrowu tulfe, noffe flany kamenecz z pohan mezy krzeftiany proti zapowiedienij papezfkemu. Od ginych pak hrzichuow nezachowanych k rozhrzeffenie papezfkemu, acz fu zachowani ginym nizffim prelatuom pod papezem, tolikrat, kolikrat by zadal toho, muze geho rozhrzeffiti a pokanij fpafitelne vložiti. A take tehdy fkrze nieho vcziniene fliby w gine miloftiwe fkutky muoze promieniti kromie tiechto flibuow: kdyby flibil za morze yakozto k boziemu hrobu putowati, neb do zakona fe dati, neb cziftotu zachowati. Take tomu, kdoz by fobie takoweho zpowiedlnika zwolil podle tohoto liftu, muze gemu pofluhowati welebnu fwatoftij tiela pana geziffe, kdyzby toho zadal fam neb fkrze gineho moczy papezfku gemu tiemto liftem poyczenau (kromie na weliku nocz a przi fmrti, kdez ma od fweho

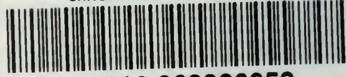
fararze przigimati). A tuoz moczy papezſku zapowieda ſe wſſem prelatuom pod kledbau wyrzczeneho ortele, aby po tomto odpuſſtienij a po rozhrzeſſenij naprzed wypſanych hrzichuow, aby w to nizadnym obyczegem neſahali, ani ſe w to wkladali, ani trapili toho nizadnym obyczegem, kdo ge pomocz vczinil k ſtawenij przedpowiedienemu . . . (další chybí; z následujícího listu zbyl pouze úzký proužek).

Ve »Sbírce pramenů církevních dějin českých stol. XVI.—XVIII.« vyšly dosud tyto spisy:

1. Dopisy reformační komisse v Čechách z let 1627—1629. Cena 4 K.
2. Relationes super statu ecclesiae et archidioecesis Pragensis ad s. congregationem concilii ab archiepiscopis Pragensibus factae a. 1759—1781. Cena 1 K.
3. Jana Vodňanského Traktát o početí přečistém a neposkvrněném důstojné P. Marie. (Z r. 1509.) Cena 60 hal.

Objednávky přijímá Dr. ANT. PODLAHA, v Praze, 35-IV.

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA
3 0112 069926852